

OMGEVINGSANALYSE

Eerstelijnszone Voorkepen (+ Ranst)

Versie: januari 2024

Eerstelijnszone Voorkepen

Handelslei 167

2980 Zoersel

Ond. Nr.: 074.0502.156

info@elzvoorkempen.be

INHOUDSOPGAVE

1/ Inleiding	4
2/ Kwantitatieve data.....	6
2.1. Demografisch	6
2.1.1. Bevolking en huishoudens.....	6
2.1.2. Zorg en gezondheid.....	15
2.1.2.1. Gezondheidstoestand	15
2.1.2.2. Mentale gezondheidstoestand	21
2.2 (sociaal-) Economische ontwikkelingen	31
2.2.1. Socio-economische positie.....	31
2.2.2. Risicokenmerken van leerlingen	33
2.2.3. Armoede indicatoren	34
2.3. Ecologische ontwikkelingen	36
2.3.1. Sociaal wonen	36
2.3.2. Zorg- en welzijnsaanbod	37
2.3.2.1. Zorg- en welzijnsaanbod ouderen.....	37
2.3.2.2. Zorg- en welzijnsaanbod peuters en kleuters	41
2.3.2.3. Zorgbudgetten.....	43
2.3.2.4. Zorg- en welzijnsaanbod in ELZ Voorkempen (eerste lijn):	43
2.3.2.5. Zorg- en welzijnsaanbod tweede lijn in ELZ Voorkempen:	57
2.4. Technologische ontwikkelingen	57
3/ Kwalitatieve data	58
4/ Algemene conclusie.....	61
Bijlages	62

0. AANVULLING DATA RANST OMGEVINGSANALYSE ELZ VOORKEMPEN

Vanaf 1/01/2025 zal Ranst als 7de gemeente aansluiten bij ELZ Voorkempen waar het voorheen deel uitmaakte van ELZ Pallieterland om de alignering van de referentiezones (besluit van de Vlaamse regering op 4/02/2022) te respecteren. Om deze omgevingsanalyse aan te vullen met de data voor Ranst, beroepen we ons op de omgevingsanalyse van ELZ Pallieterland (laatste versie: 31/05/2023). Bij overige thema's binnen de omgevingsanalyse van ELZ Voorkempen waarop de omgevingsanalyse geen cijfers over rapporteerde, werden de meest recente cijfers van Provincie in Cijfers uit 2023 geraadpleegd, tenzij anders aangegeven. In deze versie van de omgevingsanalyse van ELZ Voorkempen wordt de data van Ranst aangevuld in het rood. Hieronder de samenvatting:

Demografie en gezondheid

- Op vlak van demografie (bevolking en samenstelling huishoudens) van de inwoners zijn er geen opmerkelijke verschillen tussen Ranst en de gemeenten in ELZ Voorkempen.
- Het aandeel chronisch zieken in Ranst is gelijkaardig aan ELZ Voorkempen.
- Gelijkaardig met ELZ Voorkempen is het aantal personen in diabetesbehandeling de laatste jaren gestegen. In Ranst is ook al project Bewegen op Verwijzing opgestart door ELZ Pallieterland. Daarnaast is er ook een driemaandelijks praatcafé om ervaringen over leven met diabetes uit te wisselen.
- De screenings op baarmoederhals-, darm-, en borstkanker liggen in Ranst procentueel lichtjes hoger dan in ELZ Voorkempen.
- Ranst valt onder Geestelijk Gezondheidsnetwerk Emergo, terwijl de ELZ Voorkempen onder GGZ SaRA valt. Het valt nog te bekijken wanneer Ranst na toetreding tot ELZ Voorkempen, ook onder GGZ SaRA zal vallen.

Sociaal economische positie

- Het aandeel werkenden en werkzoekenden in Ranst is vergelijkbaar met ELZ Voorkempen. Het aandeel werkzoekenden zonder werk in de leeftijdsgroep 18-24 jaar is lager in Ranst.
- Het aandeel kinderen secundair onderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal is hoger in Ranst dan in de ELZ Voorkempen.
- De kansarmoede indicatoren liggen iets lager in Ranst dan de meeste gemeente in ELZ Voorkempen.

Sociaal wonen

- Per 100 huishoudens is het aandeel sociale woningen in Ranst lager vergeleken ELZ Voorkempen, daarnaast is het aantal huishoudens op de wachtlijst voor een sociale woning lager vergeleken ELZ Voorkempen.

Zorg-en welzijnsaanbod

- De capaciteit van het zorgaanbod voor ouderen (woonzorgcentra, dagverzorgingscentra, gepresteerde uren) is vergelijkbaar met ELZ Voorkempen
- In Ranst gingen eerder al praatcafé dementie door, georganiseerd door ELZ Pallieterland.
- Ranst is het aandeel 65-plussers die een zorgbudget krijgt kleiner dan gemiddeld genomen in ELZ Voorkempen, daarnaast is het aandeel 65-plussers die daarbovenop ook een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden ontvangt groter.
- Het kinderopvangaanbod voor baby's en peuters tot 2 jaar is lager dan ELZ Voorkempen.
- In Ranst is er ook een Huis van het Kind.

OMGEVINGSANALYSE ELZ VOORKEMPEN

1/ INLEIDING

De Eerstelijnszones hebben op 25/05/2022 van het Agentschap Zorg en Gezondheid de **opdracht** gekregen om een **omgevingsanalyse** te maken waarin de populatie van de Eerstelijnszone en haar behoeften in kaart worden gebracht, alsook het huidige zorgaanbod, dit met het oog op de identificatie van (kwetsbare) doelgroepen. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van recente kwantitatieve indicatoren, deze kunnen aangevuld worden met kwalitatieve data en inzichten van belanghebbenden. Op basis hiervan kunnen strategische keuzes worden gemaakt voor het beleids- en actieplan.

ELZ Voorkempen heeft ervoor gekozen om het **DESTEP-model** te hanteren om de verschillende omgevingsfactoren in kaart te brengen.

DESTEP is een afkorting van zes factoren, namelijk:

- Demografisch
- Economisch
- Sociaal-cultureel
- Technologisch
- Ecologisch
- Politiek-juridisch.

We focussen ons op de onderdelen:

- Demografische ontwikkelingen**
- (sociaal-) Economische ontwikkelingen**
- Ecologische ontwikkelingen.**
- Technologische ontwikkelingen**

Deze factoren zijn van cruciaal belang bij het opstellen van een beleids- en actieplan voor een ELZ. Een analyse van deze factoren brengt inzicht in de kenmerken van de populatie, hun gezondheid, socio-economische kwetsbaarheid en het welzijns- en zorgaanbod.

De factoren sociaal-culturele en politieke ontwikkelingen kunnen we maar in beperkte mate beïnvloeden als Eerstelijnszone. Daarom nemen we dit nu niet mee in de omgevingsanalyse.

Voor de omgevingsanalyse werd onder andere gebruik gemaakt van de gegevens beschikbaar via de website provincie in cijfers.be, het Agentschap Zorg & Gezondheid en de informatie die we mochten ontvangen tijdens het ondersteuningstraject, Introductie tot omgevingsanalyse, van Vivel.

Tenzij expliciet anders vermeld worden **cijfers voor 2021** gebruikt.

De andere bronnen en rapporten waarvan gebruik gemaakt werd, worden vermeld in de tekst. (Diabetes Liga wetenschappelijk rapport, ...)

Kwalitatieve data werden verkregen tijdens overlegmomenten met de werkgroepen, groeps- en individuele gesprekken zoals bijvoorbeeld een denkdag, rondetafelgesprekken ...

Concreet maken we gebruik van het **rapport van Provincie in cijfers** getrokken op datum **11/07/2022**. (zie bijlage 1) Voor details, grafieken en meer verduidelijking van de indicatoren verwijzen we naar dit rapport.

Het rapport toont de gemeenten binnen de ELZ en **vergelijkt de ELZ met het Vlaams Gewest**. De databank wordt voortdurend bijgewerkt. Het rapport is een foto genomen op 11/07/2022. Een up-to-date versie van het rapport kan men raadplegen via de website provincie in cijfers.

Waarom is een omgevingsanalyse zo belangrijk?

- Het is een opstap naar Populatiemanagement.
- Het helpt om lokale sterktes, problemen en doelgroepen te identificeren en daar gerichte acties op te ontwikkelen.
- Het helpt om noden en keuzes te onderbouwen naar (externe) stakeholders.
- Het helpt om een gemeenschappelijk doel te vinden en de neuzen in dezelfde richting te krijgen.
- Het toont veranderingen en evoluties aan.

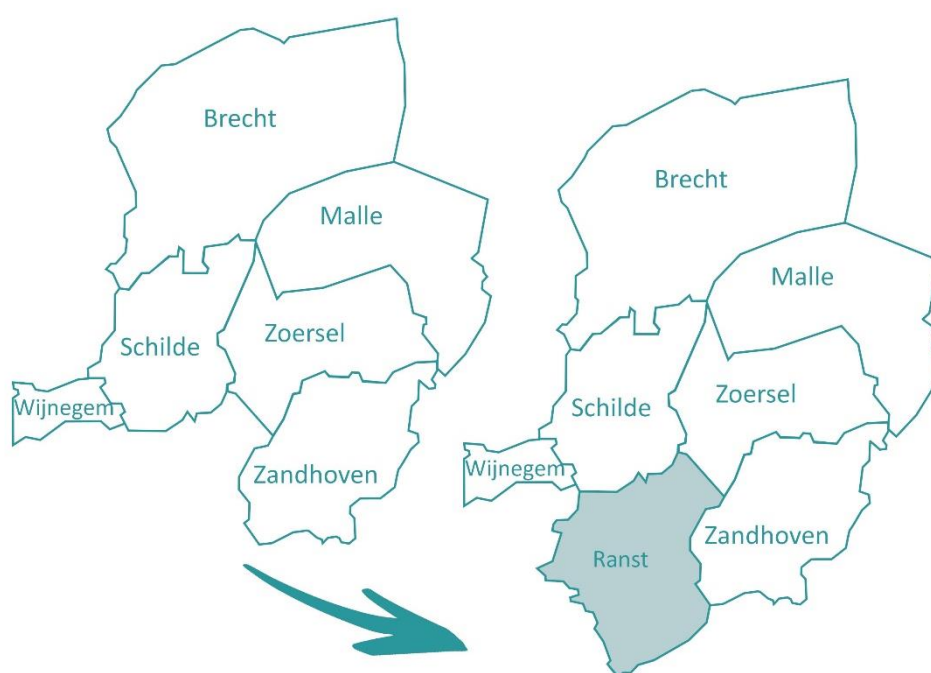
2/ KWANTITATIEVE DATA

2.1. DEMOGRAFISCH

2.1.1. BEVOLKING EN HUISHOUDENS

De ELZ Voorkempen bestaat uit de gemeenten Brecht, Malle, Schilde, Wijnegem, Zandhoven en Zoersel.

Ranst bestaat uit vier deelgemeenten, namelijk Ranst, Emblem, Broechem en Oelegem.

In de gemeenten in het werkingsgebied van de ELZ Voorkempen woonden op 1/1/2021 **110.795 inwoners**.

De gemiddelde bevolkingsdichtheid bedraagt voor het totaal van de ELZ **416 inwoners per km²**.

Dit is kleiner dan de bevolkingsdichtheid van het Vlaams Gewest.

De gemeente Malle telt het laagste aantal inwoners per oppervlakte, Wijnegem steekt er duidelijk bovenuit met de hoogste bevolkingsdichtheid in onze zone.

Brecht heeft het grootst aantal inwoners op haar grondgebied, Wijnegem telt het minst aantal inwoners van de gemeenten in ELZ Voorkempen.

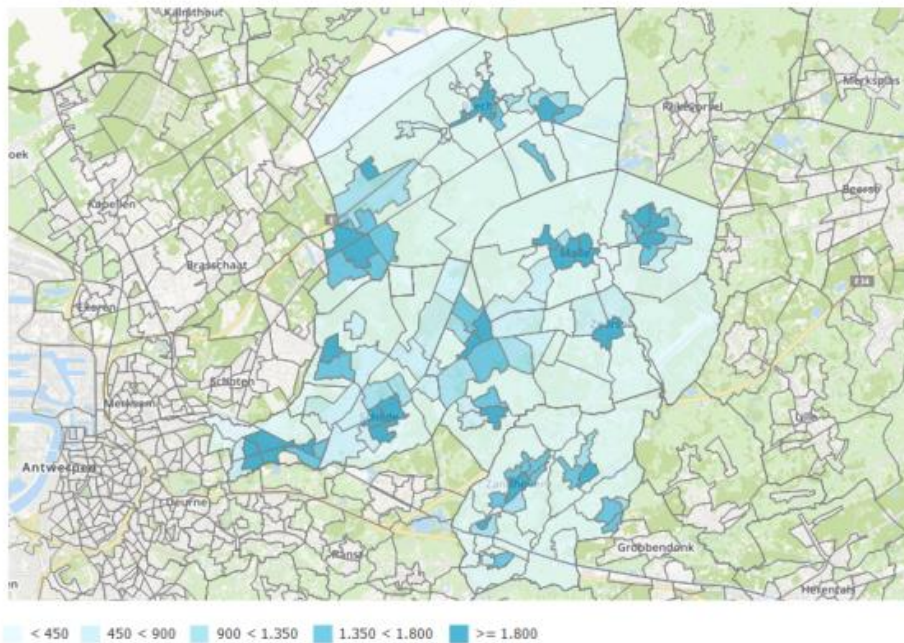
In Ranst woonden op 1/1/2022 19.792 inwoners en bedroeg de gemiddelde bevolkingsdichtheid 453 inwoners per km².

Tabel 1 | Inwoners en bevolkingsdichtheid (2021)

	<u>totale bevolking [aantal]</u>	<u>bevolkingsdichtheid [per km²]</u>
Brecht	29.830	326
Malle	15.628	301
Schilde	19.949	553
Wijnegem	10.103	1.280
Zandhoven	13.124	327
Zoersel	22.161	573
Voorkempen	110.795	416
Vlaams Gewest	6.666.912	489

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Kaart 1 | Bevolkingsdichtheid, inwoners per km² (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Grafiek 1 geeft de **leeftijdsverdeling** in de ELZ Voorkempen:

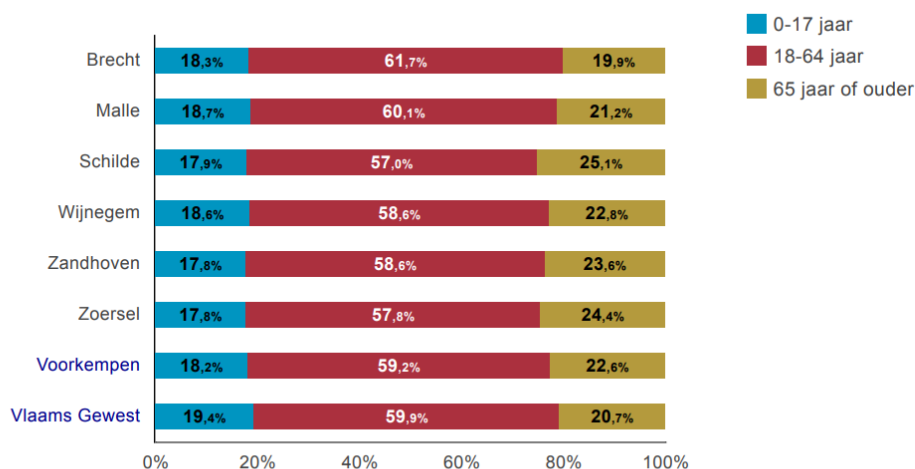
18,2 % van de bevolking in ELZ Voorkempen is jonger dan 18 jaar.

59,2% van de bevolking is tussen 18 en 64 jaar.

22,6% van de bevolking is 65 jaar of ouder.

In Ranst is 18,5% jonger dan 18 jaar, 59,3% tussen de 18 en 64 jaar en is 21,6% 65 jaar of ouder (cijfers uit 2022).

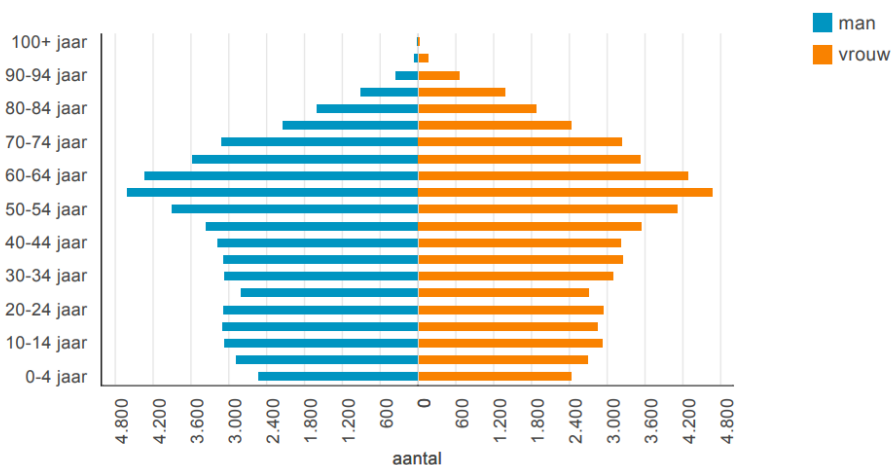
Grafiek 1 | Inwoners naar leeftijdsgroep, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Grafiek 2 toont de bevolkingspiramide voor de Eerstelijnszone Voorkempen. Hierop zie je de leeftijdsopbouw van de bevolking, met een opsplitsing tussen mannen en vrouwen.

Grafiek 2 | Bevolkingspiramide, per leeftijdsklasse van 5 jaar, voor de ELZ Voorkempen (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Uit de vergelijking met het Vlaams Gewest heeft de ELZ Voorkempen een kleiner aandeel jongeren, een kleiner aandeel bevolking op beroeps actieve leeftijd en een groter aandeel ouderen.

De **groene druk** geeft de verhouding van de jongeren (0-19 jaar) op de bevolking van 20 tot 64 jaar. De groene druk geeft aan hoeveel kinderen en jongeren er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Bij een hogere groene druk zijn er dus relatief meer jongeren in vergelijking met de bevolking van 20 tot 64 jaar. In 2021 waren er in ELZ Voorkempen voor 100 personen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar 35,5 jongeren.

In 2022 waren er in Ranst voor 100 personen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar 35,9 jongeren.

De groene druk is kleiner in ELZ Voorkempen dan in het Vlaams Gewest.

De **grijze druk** geeft de verhouding weer van het aantal ouderen (65 jaar of ouder) op het aantal inwoners op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar).

De grijze druk geeft aan hoeveel ouderen er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Bij een hogere grijze druk zijn er dus relatief meer ouderen in vergelijking met de 20 tot 64-jarigen. In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen is de verhouding ouderen/mensen op beroepsactieve leeftijd 39,6: per 100 mensen op beroepsactieve leeftijd zijn er 39,6 65-plussers.

In 2022 in Ranst waren er per 100 mensen op beroepsactieve leeftijd 38,8 65-plussers.

De grijze druk in ELZ Voorkempen is groter dan deze in het Vlaams Gewest.

De **familiale zorgindex** geeft de verhouding weer van de hoogbejaarden (80 jaar of ouder) op de 50 tot 59-jarigen.

Het is een aanduiding van hoeveel hoogbejaarden er zijn in verhouding tot de bevolking die er normaliter zorg voor moet dragen. Deze maat wordt vaak gebruikt om in te schatten hoe groot de groep potentiële mantelzorgers is. Hoe hoger de waarde, hoe meer 80-plussers er zijn per 50-59-jarige. In het Vlaams Gewest zijn er in 2021 43,7 80-plussers per 100 mensen van 50 tot 59 jaar.

In 2022 waren er in Ranst 40,6 80-plussers per 100 mensen van 50-59 jaar.

Het werkingsgebied ELZ Voorkempen heeft met 40,6 een lagere familiale zorgindex dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

Tabel 2 | Demografische coëfficiënten (2021)

	groene druk	grijze druk	familiale zorgindex
Brecht	34,4	33,4	31,1
Malle	36,4	36,7	40,7
Schilde	36,8	45,8	49,7
Wijnegem	36,9	40,4	55,1
Zandhoven	34,6	41,6	41,0
Zoersel	35,2	43,6	39,5
Voorkempen	35,5	39,6	40,6
Vlaams Gewest	37,2	35,7	43,7

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Om de **diversiteit** binnen een gemeente te bekijken, hanteren we 2 cijfers: huidige nationaliteit en herkomst. De huidige nationaliteit geeft de nationaliteit op de referentiedatum (hier 1/1/2021).

De herkomst kijkt verder en houdt ook rekening met de nationaliteit bij geboorte van de ouders. Als voor een bepaalde persoon minstens één van de ouders bij hun geboorte een andere nationaliteit had, krijgt hij of zij die herkomst. Indien zowel vader als moeder een niet-Belgische geboortenationaliteit hebben (die bovendien van elkaar verschilt), dan wordt als herkomst de geboortenationaliteit van de moeder overgenomen.

In ELZ Voorkempen hebben 6.639 inwoners een andere nationaliteit dan de Belgische. 16.263 inwoners hebben een niet-Belgische herkomst.

In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in ELZ Voorkempen een **kleiner aandeel mensen met een andere dan de Belgische nationaliteit (respectievelijk 6,0% en 9,7%)** en een **kleiner aandeel mensen met een niet-Belgische herkomst (respectievelijk 14,7% en 23,9%)**.

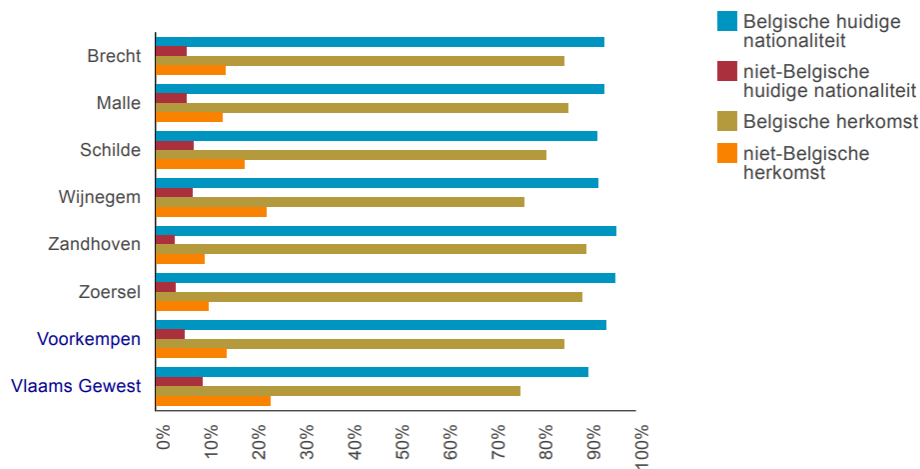
In Ranst in 2022 hebben 1.028 inwoners een andere nationaliteit dan de Belgische. 2.329 inwoners hebben een niet-Belgische herkomst. Voor Ranst in 2022 is het aandeel mensen met een andere dan de Belgische nationaliteit 5,19% en het aandeel met een niet-Belgische herkomst 11,77%.

Bevolking naar nationaliteit en herkomst, aantal (2021):

	Belgische huidige nationaliteit	niet-Belgische huidige nationaliteit	Belgische herkomst	niet-Belgische herkomst
Brecht	27.958	1.872	25.471	4.359
Malle	14.623	1.005	13.456	2.172
Schilde	18.369	1.580	16.288	3.661
Wijnegem	9.327	776	7.782	2.321
Zandhoven	12.616	508	11.801	1.323
Zoersel	21.263	898	19.734	2.427
Voorkempen	104.156	6.639	94.532	16.263
Vlaams Gewest	6.018.212	648.700	5.075.685	1.591.227

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Bevolking naar nationaliteit en herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021):

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

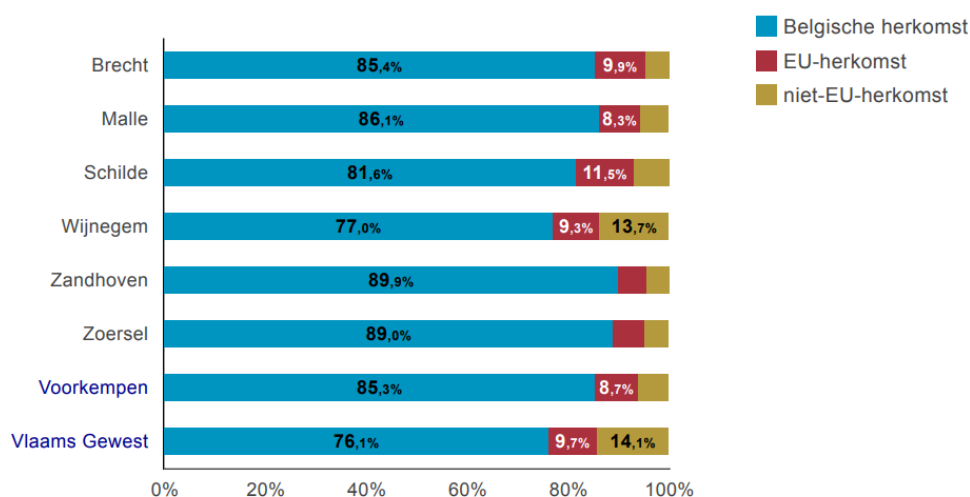
Onderstaande grafiek toont de verdere verdeling van personen van niet-Belgische herkomst naar EU-herkomst en niet-EU-herkomst.

Van de inwoners van de ELZ Voorkempen heeft **8,7% een (niet-Belgische) EU-herkomst**, **6,0% heeft een herkomst van buiten de EU**.

Van de inwoners van Ranst heeft **5,3 een (niet-Belgische) EU-herkomst**, **7,8% heeft een herkomst van buiten de EU** (Cijfers uit 2023, Provincie in Cijfers).

Het aandeel mensen met een **vreemde herkomst vanuit de EU is kleiner** in het werkingsgebied van de ELZ Voorkempen dan in het Vlaams Gewest.

Het aandeel mensen met een **vreemde herkomst van buiten de EU is kleiner** in het werkingsgebied van de ELZ Voorkempen dan in het Vlaams Gewest.

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

De ELZ Voorkempen telt in totaal **45.821 huishoudens**.

Ranst telde in 2022 8.076 huishouden.

We delen de huishoudens in tabel verder op in 3 grote groepen:

de alleenstaanden,
meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen,
en meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen.

De eenoudergezinnen behoren tot de tweede groep en worden verder apart besproken.

In ELZ Voorkempen zijn er 12.046 huishoudens die uit 1 persoon bestaan. Dit is 26,3% van het totaal aantal huishoudens. Het **aandeel alleenstaanden is lager** in ELZ Voorkempen dan in het Vlaams Gewest (32,3%).

In Ranst (in 2022) zijn 2.137 huishoudens die uit 1 persoon bestaan. Dit is 26,5% van het totaal aantal huishoudens.

11.008 huishoudens in ELZ Voorkempen bestaan uit **minstens 2 personen** met minderjarige kind(eren). Dit is 24,0% van het aantal huishoudens. Het **aandeel is lager** dan in het Vlaams Gewest (24,5%).

1.974 huishoudens in Ranst bestaan uit minstens 2 personen met minderjarige kind(eren). Dit is 24,4% van het aantal huishouden.

Tot slot zijn er in ELZ Voorkempen ook 22.767 **meerpersoonshuishoudens** zonder minderjarige kinderen. Dit is 49,7% van de huishoudens.

In Ranst zijn er 3.965 meerpersoonshuishoudens zonder meerderjarige kinderen. Dit is 49,1% van de huishoudens.

Meerpersoonshuishouden zonder minderjarige kinderen is het **meest voorkomende huishoudenstype** in ELZ Voorkempen **en Ranst**. In het Vlaams Gewest is dit 43,3% van de huishoudens. In nagenoeg alle ELZ is dit het meest voorkomende huishoudenstype.

Huishoudentypes (2021):

	private huishoudens	alleenwonend	meerpersoonshuishoudens met minstens 1 minderjarig kind	meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen
Brecht	12.191	2.961	3.039	6.191
Malle	6.467	1.891	1.580	2.996
Schilde	8.269	2.109	1.942	4.218
Wijnegem	4.288	1.292	1.030	1.966
Zandhoven	5.507	1.453	1.273	2.781
Zoersel	9.099	2.340	2.144	4.615
Voorkempen	45.821	12.046	11.008	22.767
Vlaams Gewest	2.859.229	922.632	699.367	1.237.230

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen zijn er **6.374 alleenwonenden** in de leeftijdsgroep 18-64 jaar.

Dit betekent dat 9,7% van de **18-64-jarigen** alleen woont. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Er zijn 2.225 alleenwonenden in de leeftijdscategorie 65-74 jaar. Dit is 16,5% van de **65-74 jarigen**.

Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Tot slot zijn er 3.447 alleenwonenden in de leeftijdscategorie van 75 jaar of ouder. Dit betekent dat ten opzichte van alle **75-plussers** 29,7% alleen woont.

In Ranst bedraagt in 2023 het aandeel alleenwonenden in de leeftijdsgroep 18-64 jaar 1.164 (9,9%), 465 alleenwonenden voor leeftijdsgroep 65- 74 jaar (19,4%) en 600 alleenwonende voor 75-plussers (28,6%) (Bron: Provincie in Cijfers, 2023).

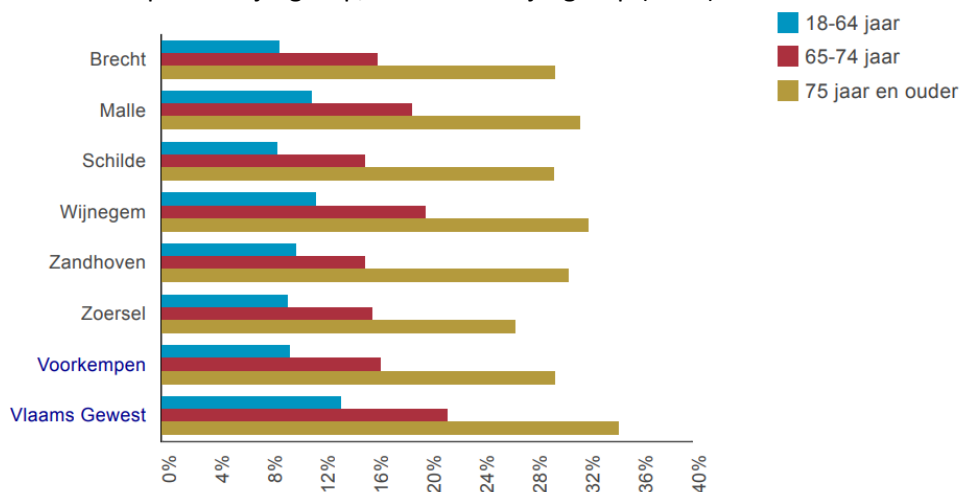
Het aandeel voor het Vlaams Gewest bedraagt 34,5%. Het aandeel van ELZ Voorkempen ligt **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest

Alleenwonenden naar leeftijd, aantal (2021):

	alleenwonend 18-64 jaar	alleenwonend 65-74 jaar	alleenwonend 75+ jaar
Brecht	1.640	543	778
Malle	1.065	332	494
Schilde	987	382	740
Wijnegem	689	226	377
Zandhoven	774	270	409
Zoersel	1.219	472	649
Voorkempen	6.374	2.225	3.447
Vlaams Gewest	539.267	155.142	227.981

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Alleenwonenden per leeftijdsgroep, % t.o.v. leeftijdsgroep (2021):

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Het aandeel alleenstaanden is lager in ELZ Voorkempen dan in het Vlaams Gewest (32,3%).

In 2021 waren er in ELZ Voorkempen 1.602 **eenoudergezinnen**. Dit is 14,6% van het aantal meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen.

In het Vlaams Gewest ligt dit aandeel met 17,1% hoger.

In 2023 waren er in Ranst 307 eenoudergezinnen. Dit is 15,3% in het aantal meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen (bron: Provincie in Cijfers).

Conclusie vergelijk ELZ Voorkempen met Vlaams Gewest:

Bevolkingsdichtheid kleiner

Kleiner aandeel jongeren, **groter aandeel ouderen**, een kleiner aandeel bevolking op beroepsactieve leeftijd ouderen

Groene druk: kleiner

Grijze druk: groter

Familiale zorgindex: lager

Aandeel alleenstaanden: lager

Aandeel eenoudergezinnen: lager

Vreemde herkomst vanuit de EU: kleiner

Vreemde herkomst van buiten de EU: kleiner

2.1.2. Zorg en gezondheid

2.1.2.1. GEZONDHEIDSTOESTAND:

We bespreken hieronder enkele indicatoren die een licht werpen op de gezondheidstoestand van de bevolking.

‘Statuut chronisch zieken’ betreft de mensen die in het kader van de ziekteverzekering als chronisch ziek worden geregistreerd.

‘Prevalentie diabetes’ verwijst naar de mensen die in het kader van de ziekteverzekering medicatie nemen en/of therapie ondergaan die aan diabetes gerelateerd zijn.

‘BEL-score’: wordt door de diensten gezinszorg gehanteerd als maat voor zorgbehoefte van ouderen in de thuissituatie. Een score van 35 of meer wordt beschouwd als zwaar zorgbehoefte.

‘Erkend als persoon met een handicap’: de Directie-generaal Personen met een handicap beslist na medische evaluatie over een erkenning als persoon met handicap in volgende gevallen: ofwel een erkenning bij verlies van verdienvermogen tot een derde of minder dan wat een valide persoon op de gewone arbeidsmarkt kan verdienen, ofwel een erkenning bij minstens 7 punten op de schaal van zelfredzaamheid.

In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen heeft 10,4% van de verzekerden in de ziekteverzekering een statuut van chronische aandoening. (Cijfers 2018)

In Ranst heeft 11,6% van de verzekerden in de ziekteverzekering een statuut van chronische aandoening (Provincie in Cijfers, 2021).

Het aandeel chronisch zieken is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Per 1.000 personen in de ziekteverzekering zijn er 46 personen met een diabetesbehandeling. Het gemiddelde in het Vlaams Gewest is 56. (Cijfers 2018)

Het aantal personen met een diabetesbehandeling is lager dan in het Vlaams gewest.

In Ranst waren er in 2021 per 1000 inwoners 59 personen met een diabetesbehandeling. Voor Vlaanderen was dit cijfer 61 in 2021, dus ook lager dan gemiddeld (Provincie in Cijfers, 2021).

De gemiddelde BEL-score (zorgbehoefte) van 65-plussers die **thuiszorg** ontvangen, bedraagt in het Vlaams Gewest 28,3. We beschikken hier enkel over de gemiddelde waarden voor de gemeenten, dus voor het werkingsgebied van ELZ Voorkempen kon deze waarde niet berekend worden.

Op gemeenteniveau varieert de gemiddelde BEL-score van 24,5 in Wijnegem tot 30,4 in Malle. (Cijfers 2020)

De gemiddelde BEL-score (zorgbehoefte) van 65-plussers die thuiszorg ontvangen, bedraagt in Ranst 29,0 in 2021 (Provincie in Cijfers).

Per 1.000 18-plussers zijn er in ELZ Voorkempen **46,66 personen met een handicap erkend door de Directie-generaal**. In het Vlaams Gewest ligt dit op 62,25 per 1.000 (Cijfers 2022).

In Ranst waren dit 41,74 personen (Provincie in Cijfers, 2023).

Tabel 14 | Gezondheidstoestand

	statuut chronische aandoeningen (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [%].[2018]	prevalentie diabetes per 1.000 personen in de ziekteverzekering [%].[2018]	gemiddelde BFL-score gezinszorg 65+ [bel score] [2020]	erkend door DG personen met een handicap (t.o.v. inwoners 18+.) [per 1.000].[2022]
Brecht	9,2	44	27,5	48,12
Malle	11,3	49	30,4	58,47
Schilde	9,8	43	29,5	28,20
Wijnegem	10,3	51	24,5	46,47
Zandhoven	11,1	52	28,9	43,41
Zoersel	11,5	45	26,1	54,95
Voorkempen	10,4	46	-	46,66
Vlaams Gewest	11,3	56	28,3	62,25

Speciale waarden: - Geen waarde

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be
 Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling
 FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een handicap | provincies.incijfers.be

Voor de **borstkankerscreening** zijn vrouwen in de leeftijdscategorie 50-69 jaar de doelpopulatie. In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen bedraagt de totale dekkingsgraad voor de borstkankerscreening 65,5%. (Cijfers 2020)

In Ranst was dit cijfer 67,7% (in 2021).

Dit aandeel is hoger dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Voor de **baarmoederhalskankerscreening** behoren vrouwen in de leeftijdscategorie 25-64 jaar tot de doelpopulatie. In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen bedraagt de totale dekkingsgraad voor de baarmoederhalskankerscreening 66,9%. (Cijfers 2020)

In Ranst was deze dekkingsgraad 68,9% (in 2021).

Dit aandeel is hoger dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Voor de **darmkankerscreening** behoren mannen en vrouwen in de leeftijdscategorie 56-74 jaar tot de doelpopulatie. In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen bedraagt de totale dekkingsgraad voor de darmkankerscreening 68,3%.

In Ranst bedraagt de dekkingsgraad 69,1% (in 2021).

Dit aandeel is hoger dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Tabel 15 | Totale dekkingsgraad bevolkingsonderzoeken kankerscreening (2020)

	totale dekkingsgraad borstkankerscreening (t.o.v. vrouwen 50- 69 jaar)	totale dekkingsgraad baarmoederhalskankerscreening (t.o.v. vrouwen 25-64 jaar)	totale dekkingsgraad darmkankerscreening (t.o.v. 51-74 jaar)
Brecht	65,8	66,6	67,8
Malle	66,6	64,7	68,7
Schilde	63,3	70,6	66,6
Wijnegem	64,9	65,4	66,6
Zandhoven	63,1	62,3	70,0
Zoersel	68,0	68,9	69,6
Voorkempen	65,5	66,9	68,3
Vlaams Gewest	61,6	62,6	63,5

Bron: Centrum voor Kankeropsporing vzw, Stichting Kankerregister | provincies.incijfers.be

Uit het **wetenschappelijk dossier van de Diabetes Liga 2020**, 'Preventie van diabetes type 2 Wetenschappelijk dossier voor zorgverleners en intermediairs' citeren we het volgende (zie bijlage 2)

Er zijn verschillende soorten risicofactoren om diabetes type 2 te krijgen: beïnvloedbare (of veranderlijke) en niet-beïnvloedbare (of niet-veranderlijke) risicofactoren. Beïnvloedbare factoren zijn risicofactoren waaraan men iets kan doen, bijvoorbeeld zwaarlijvigheid een ongezonde leefstijl zoals roken, onvoldoende beweging en ongezonde voeding. Niet-beïnvloedbare factoren zijn risicofactoren waaraan men weinig kan veranderen, bijvoorbeeld leeftijd of familiale belasting.

Hoewel men sommige risicofactoren niet (onmiddellijk) kan veranderen, kan het ontstaan van diabetes type 2 worden voorkomen of uitgesteld door een gezonde leefstijl (zie 3. Het belang van een gezonde leefstijl om diabetes type 2 te voorkomen of uit te stellen).

Gecontroleerde studies hebben wereldwijd op een zeer consistente manier aangetoond dat leefstijlinterventieprogramma's bestaande uit intensief voedings- en bewegingsadvies, bij personen met een verhoogd risico op diabetes de incidentie van diabetes op een 3-tal jaar met 50 tot 60% kunnen verminderen in vergelijking met de controlegroep.[58-62] In follow-up studies, van 7 tot 20 jaar, werd bewezen dat het positieve effect van de interventie ook op langere termijn aanwezig bleef met risicoreducties van 34 tot 43%.[63]

Volgens Sciensano heeft momenteel 1 op 10 van de volwassen Belgen diabetes (BELHES, 2019). Meer dan 1 op 3 van de personen met diabetes (37%) is echter niet gediagnosticeerd. Daarenboven heeft nog eens 5% van de Belgen een sterk verhoogd diabetesrisico (prediabetes).

In het najaar 2021 zijn de eerste contacten gelegd om te **starten met Halt2diabetes, een pilootproject van ELZ Voorkempen in samenwerking met de Diabetes Liga.**

... het ontstaan van diabetes type 2 worden voorkomen of uitgesteld door een gezonde leefstijl (zie 3. Het belang van een gezonde leefstijl om diabetes type 2 te voorkomen of uit te stellen).

Gecontroleerde studies hebben wereldwijd op een zeer consistente manier aangetoond dat leefstijlinterventieprogramma's bestaande uit intensief voedings- en bewegingsadvies, bij personen met een verhoogd risico op diabetes de incidentie van diabetes op een 3-tal jaar met 50 tot 60% kunnen verminderen in vergelijking met de controlegroep.[58-62] In follow-up studies, van 7 tot 20 jaar, werd bewezen dat het positieve effect van de interventie ook op langere termijn aanwezig bleef met risicoreducties van 34 tot 43%.

In het artikel wordt ook aangetoond dat door diabetes type 2 te voorkomen of uit te stellen er in grote mate bespaard kan worden op de gezondheidskosten.

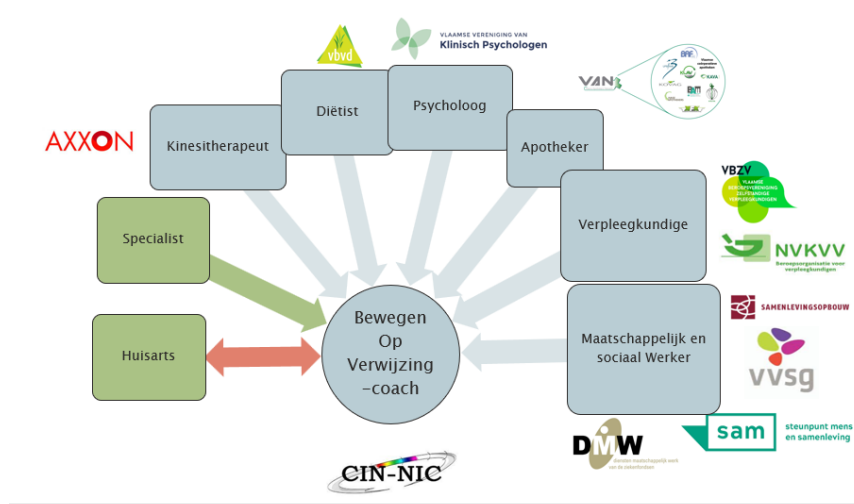
De eerste **groepssessies gezonde voeding** in ELZ Voorkempen zijn ondertussen gestart.

Het doel is om zoveel mogelijk burgers te overtuigen van het belang van een gezonde leefstijl, het belang van het invullen van het gezondheidskompas en contact op te nemen met de huisarts bij een hoog risico. Deelname aan de sessies is **laagdrempelig** doordat ze gratis worden aangeboden bij doorverwijzing en we bewust in kleine groepjes werken.

Het pilootproject Halt2diabetes blijft op zichzelf bestaan maar is ondertussen ook **ingekanteld in de werkgroep BOV** (Bewegen Op Verwijzing).

We geloven er zeer sterk in dat beide **preventieprojecten** elkaar kunnen versterken. De BOV-coaches zijn mee in het verhaal van H2D en ook de diëtisten zijn mee in het verhaal van BOV.

Voor Bewegen Op Verwijzing zijn we één van de 12 eerstelijnszones die in **het pilootproject bredere doorverwijzers** gestapt zijn. Dit betekent dat ook andere doorverwijzers dan de (huis)artsen kunnen doorverwijzen naar een BOV-coach:

Ook in ELZ Pallieterland was er een project Bewegen op Verwijzing opgestart.

In ELZ Pallieterland vind er driemaandelijks een praatcafé diabetes plaats. Het praatcafé is een 'samenkomen' van mensen die, op welke manier dan ook, in contact komen met diabetes. In een ontspannen sfeer kan je kennis maken met anderen, nuttige informatie opdoen, ervaringen uitwisselen met anderen en zo het dagelijks 'leven met diabetes' iets beter begrijpen en er beter mee leren omgaan. Ook in Ranst vond een praatcafé plaats in Gemeenschapscentrum Den Boomgaard

(Antwerpsesteenweg 43, Broechem-Ranst) op 13/09/2022, hier werd het Bewegen op Verwijzing project voorgesteld.

Daarnaast worden er ook heel wat nieuwsbrieven diabetes, op regelmatige basis, gestuurd naar een grote poule PZON leden.

In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen gaat 41,2% van de bevolking naar de tandarts vanuit preventief oogpunt. (Cijfers 2018)

Dit aandeel is hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Tabel 16 | Preventieve mondzorg, % t.o.v. personen in de ziekteverzekering (2018)

	preventieve mondzorg (t.o.v. personen in de ziekteverzekering)
Brecht	41,6
Malle	37,6
Schilde	43,7
Wijnegem	39,7
Zandhoven	45,4
Zoersel	39,2
Voorkempen	41,2
Vlaams Gewest	39,2

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Regelmatig tandartsbezoek wordt, omwille van zijn preventieve waarde, aangeraden en via hogere terugbetaling gestimuleerd.

Bijkomend worden ook een aantal behandelingen, zoals tandsteenverwijdering, als preventieve actie beschouwd.

In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen gaat 41,2% van de bevolking naar de tandarts vanuit preventief oogpunt.

Dit aandeel is hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Met de **werkgroep, kwetsbare doelgroep** hebben we gekozen voor het thema **mondgezondheid voor de doelgroep 15-25-jarigen**.

Uit Europees onderzoek blijkt dat **jongeren tussen 15 en 25 jaar steeds minder naar de tandarts gaan**.

Een controle bij de tandarts houdt echter meer in dan een nazicht van het gebit alleen. Ook poetsadvies, aandacht voor eet- en drinkgewoonten, de invloed van roken, piercings en andere factoren worden besproken.

Er is een link tussen parodontitis en 57 ziekten. Een gezonde mond heeft eveneens ook invloed op sociale contacten, algemeen welbevinden, zelfbeeld, succes op de arbeidsmarkt,

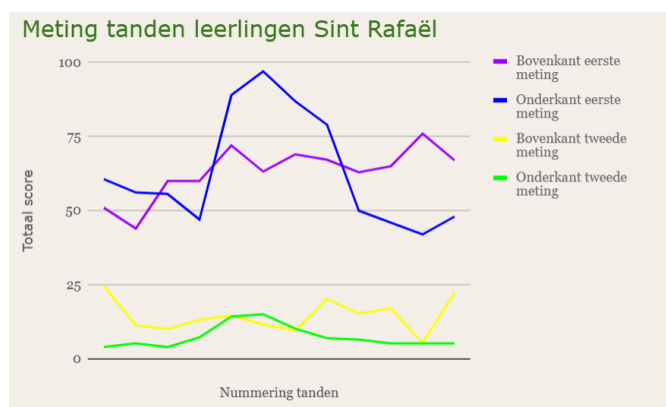
Er is ondertussen al heel wat verwezenlijkt: bevraging in middelbare scholen, het opleiden van verpleegkundigen van consultatiebureau kind en gezin, het opleiden van vroedvrouwen en gynaecoloog i.v.m. invloed van parodontitis en zwangerschap, een bijscholing voor de artsen, tandartsen en apothekers, het opleiden van personeel van Sint-Rafaël (school buitengewoon onderwijs) i.v.m. tandenpoetsen bij deze kinderen, het verdelen van de mondgezondheidskoffer,

We willen graag dieper ingaan op het project van ELZ Voorkempen in samenwerking met een school bijzonder basisonderwijs in de zone:

Op 20 maart 2022, wereldmondgezondheidsdag, startte Eerstelijnszone Voorkempen in BuBaO Sint-Rafaël, een school voor buitengewoon basisonderwijs type 2, met het project dagelijks tandenpoetsen in de klas. Via sponsorgelden konden elektrische tandenborstels aangekocht worden.

De resultaten van het grondig verwijderen van de tandplak waren verbluffend, boven alle verwachtingen! (zie grafiek).

Gemiddelde van totaal berekend op 66 leerlingen omwille van enkele afwezigen op tweede meting:

Dankzij sponsorgeld kreeg de werkgroep kwetsbare personen van de Eerstelijnszone Voorkempen de kans om in samenspraak met de school BuBaO Sint-Rafaël een educatieve mondgezondheidskoffer te ontwikkelen. Het spelenderwijs 'leren' over mondgezondheid is voor kinderen een veel vlottere manier om gezond gedrag aan te leren.

Er zijn 2 concepten ontwikkeld: enerzijds de hokus pokus tandenpoets doos (gemaakt naar idee van de hokus pokus themadozen van kinderdagverblijf Merlijn) en anderzijds een pakket met een ganzenbord, memoryspel, vertelplaten en een voorleesboek over Tuubje. De centrale figuur Tuubje wil een verjaardagsfeestje houden maar dit verloopt niet zoals gepland.

We hebben 50 educatieve mondgezondheidskoffers kunnen samenstellen die we willen verdelen aan scholen bijzonder onderwijs in Vlaanderen.

Wij hopen dat er veel scholen het voorbeeld van BuBaO Sint-Rafaël zullen volgen. Kinderen leren waarom dagelijks poetsen zo belangrijk is, naast gezonde voeding en regelmatig tandartsbezoek, dit zal in de toekomst voor een betere mondgezondheid zorgen.

Conclusie vergelijk ELZ Voorkempen met Vlaams Gewest:

Aantal chronisch zieken: lager

Aandeel gezondheidsscreenings: hoger.

Preventieve tandartsbezoeken: hoger

Score voor de screenings is beter dan in het Vlaams gewest maar absolute cijfers geven aan dat we nog bijna 1/3 van de doelgroep niet bereiken.

2.1.2.2. MENTALE GEZONDHEIDSTOESTAND

Bevraging netwerk SaRA Voorkempen

In het voorjaar van 2022 voerde het **netwerk SaRA**, netwerk GGZ voor (jong)volwassenen (en ouderen), in samenwerking met Eerstelijnszone Voorkempen een **nodenbevraging** uit in het kader van de RIZIV-conventie ***psychologische zorg in de eerste lijn***.

Binnen deze conventie wordt psychologische zorg opgesplitst in enerzijds ‘**eerstelijnspsychologische zorg**’ (synoniem voor: veerkrachtversterking) en anderzijds ‘**gespecialiseerde zorg**’. De bevolking wordt ook uitgesplitst in verschillende **leeftijdsgroepen**: perinatale en vroege kindertijd, lagere schoolleeftijd, middelbare schoolleeftijd, adolescentie en transitieleeftijd, volwassenen en ouderen.

Er werd bevraagd bij hulpverleners en actoren uit de eerste lijn.

Aantal deelnemers uit ELZ Voorkempen = 95

klinisch psycholoog	48
klinisch orthopedagoog	8
beleidsmedewerker/vertegenwoordiger	10
huisarts	1
maatschappelijk werker	9
andere	19

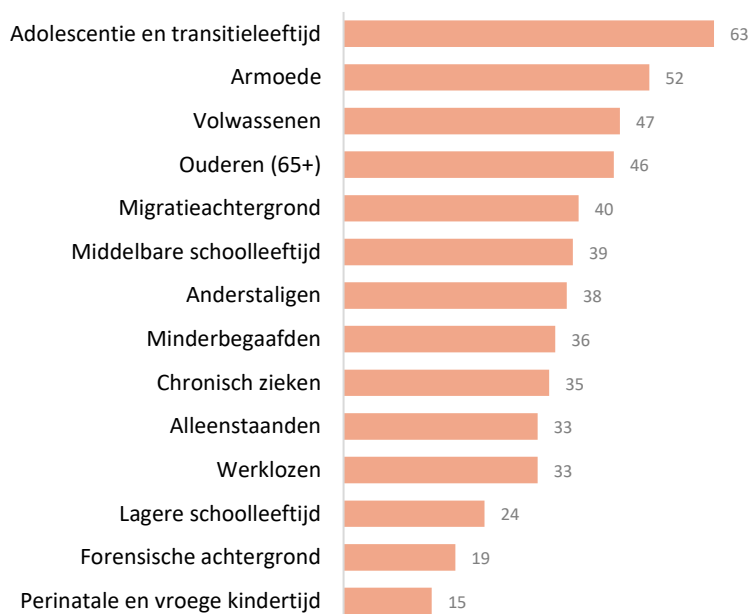
Noden analyse

Eerstelijnspsychologische zorg, hier geoperationaliseerd als “veerkrachtversterking”

Vraag:

Wat zijn socio-demografische kenmerken van de doelgroepen die het meest nood hebben aan veerkrachtversterking?

Nood aan veerkrachtversterking

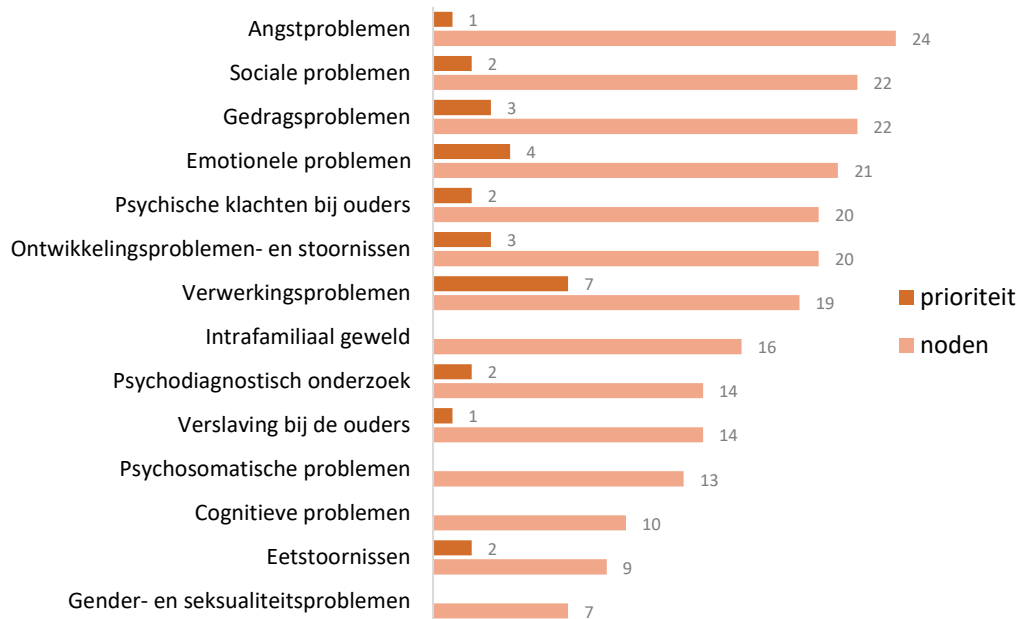

Zorgnoden in de regio: onvoldoende beantwoorde noden en prioriteit hiervan per leeftijdsgroep

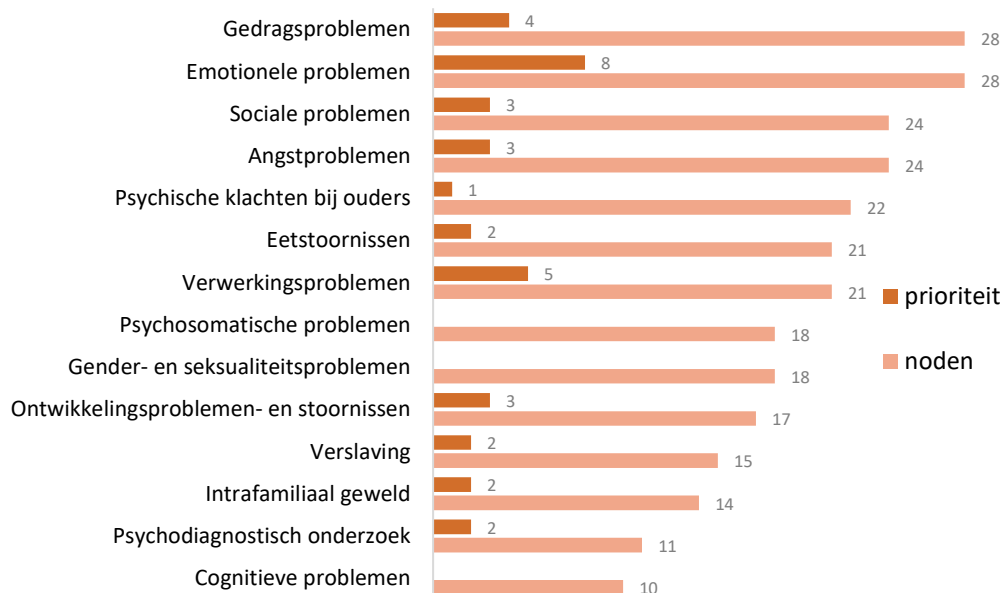
Perinatale en vroege kinderleeftijd (n = 16)

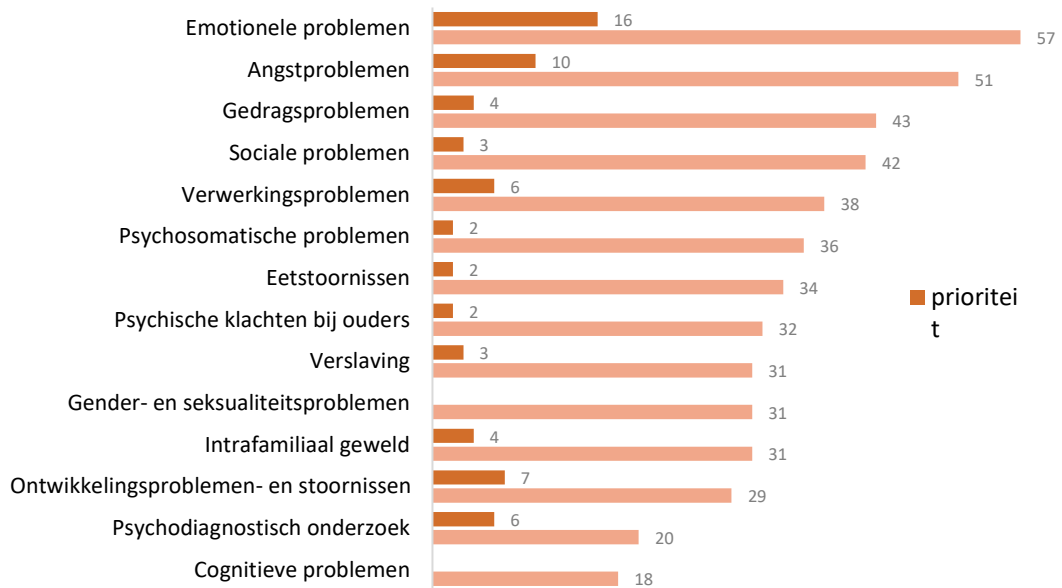
Lagere schoolleeftijd (n = 32)

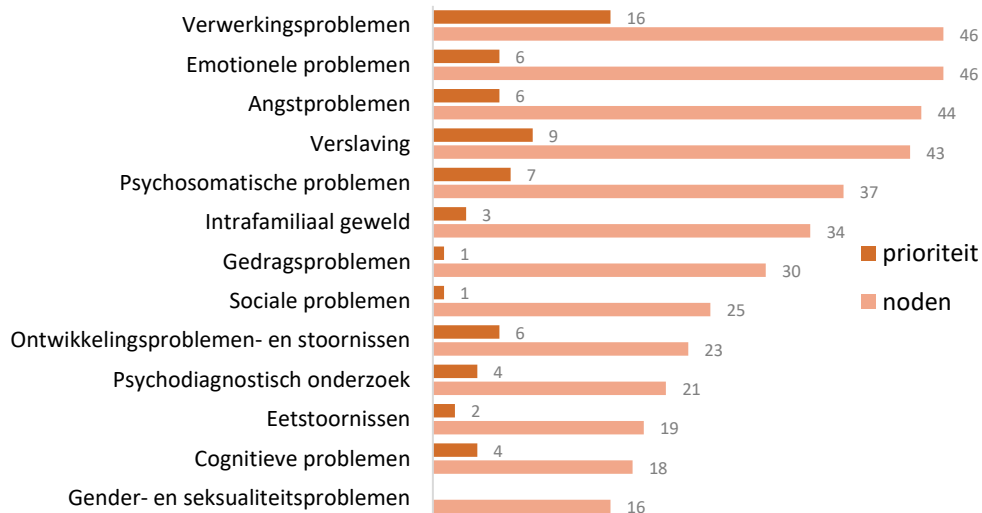
Middelbare schoolleeftijd (n = 39)

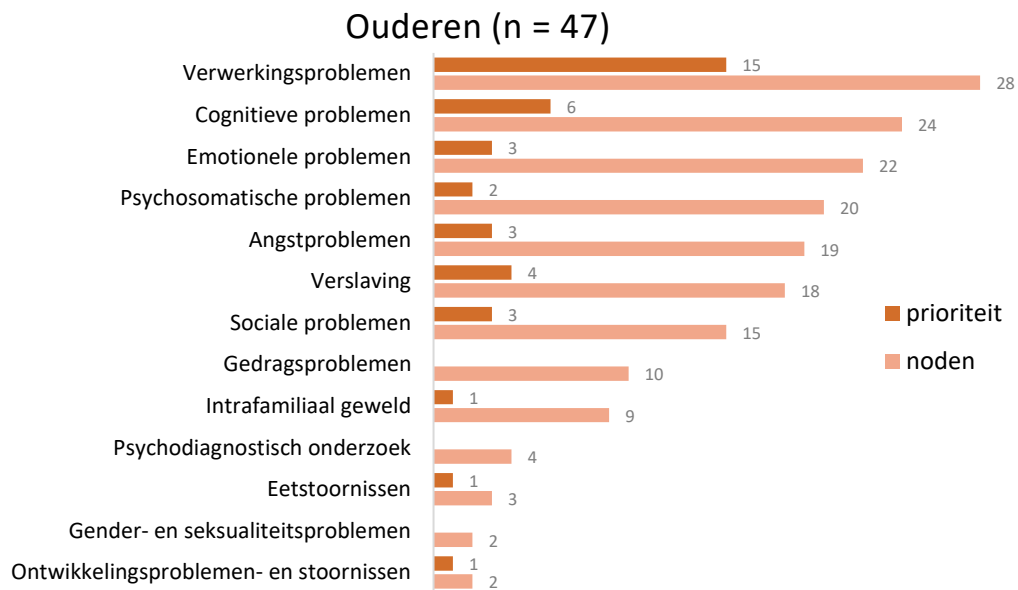

Adolescentie en transitieleeftijd (n = 73)

Volwassenen (n = 75)

Analyse psychologenaanbod

Het aantal psychologen dat in de ELZ bereikt kon worden met een bevraging van hun aanbod, was beperkt, en vertegenwoordigt slechts een fractie van het totale aantal psychologen, werkzaam in de ELZ. Dit weerspiegelt een gekend, en reeds bewerkt probleem dat zich overigens ook in andere ELZ's voordoet: de kringwerking is niet overal reeds even lang uitgebouwd, en dit dan ook op verschillende wijzen (vzw of feitelijke vereniging, aantal bijeenkomsten per jaar,).

Het aantal psychologen in de psychologenkring Voorkempen is sinds enkele jaren gestaag aan het toenemen en omvat actueel (2023) 35 leden.

Psychologen werkzaam in de ELZ Voorkempen

Bereikt aantal psychologen met als werkplek ELZ Voorkempen, die meewerkten aan dit deel = 13

Welke leeftijdsdoelgroep?

	Individueel aanbod	Groepsaanbod	<i>Totaal aantal psychologen</i>
Perinatale en jonge kinderleeftijd	0	0	0
Lagere schoolleeftijd	2	0	2
Middelbare schoolleeftijd	2	0	2
Adolescentie en transitieleeftijd	9	3	9
Volwassenen	11	4	11

Ouderen (65+)	9	4	9
<i>Totaal aantal psychologen</i>	11	4	

In bovenstaande tabel zien we een relatieve **ondervertegenwoordiging** van **psychologen** die gespecialiseerd zijn in de **heel jonge kindertijd en de lagere en middelbare schoolleeftijd**.

Welke specifieke thema's als aanbod?

Specialisatie	Aantal
Regulatieproblemen bij baby's	0
Perinatale psychische klachten	1
Intrafamiliaal geweld	2
Relationele moeilijkheden	5
Gender- en seksualiteitsmoeilijkheden	3
Ontwikkelingsproblemen- en stoornissen	1
Verslaving	2
Emotionele problemen	11
Gedragsproblemen	4
Angstproblemen	10
Sociale problemen	9
Verwerkingsproblemen	11
Psychosomatische problemen	6
Eetstoornissen	2
Cognitieve problemen	2
Psychodiagnostisch onderzoek	1

Bespreking gerapporteerde noden versus gerapporteerd aanbod

Het aanbod zoals weerspiegeld in bovenstaande tabel, lijkt vooral afgestemd op de (noden van) doelgroepen waarop de meeste psychologen die meewerkten, zich richten: adolescentie/transitieleeftijd; volwassenen; ouderen.

We zien vooral aanbod voor emotionele problemen, verwerkingsproblemen, angstproblemen, sociale problemen, psychosomatische problemen.

Gedragsproblemen nemen een tussenpositie in. Relationele problemen zijn niet als dusdanig bevraagd bij de andere respondenten.

Opvallend is het beperkte aanbod rond verslavingsproblemen. Dit werd ook via andere kanalen signaleerd en werd als inhoudelijke prioriteit naar voor geschoven, samen met het verder uitwerken van een aanbod voor adolescenten/transitieleeftijd.

Psychologen in de eerstelijnszone versus psychologen, actief in de conventie “psychologische zorg in de eerste lijn”

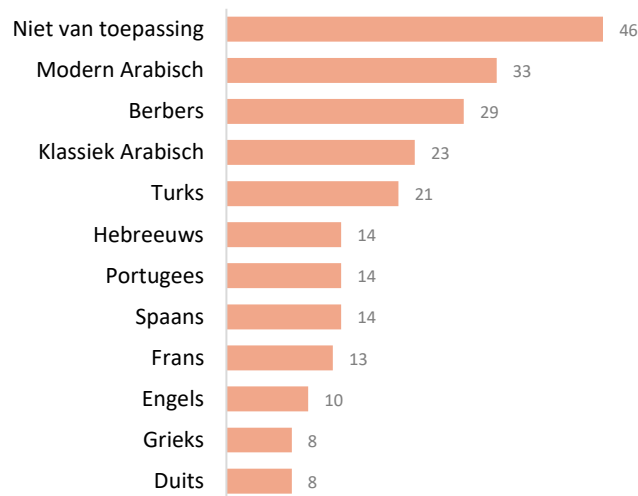
Bereid om in conventie te werken	Aantal
Reeds werkzaam als eerstelijnspsycholoog	4
Ja: individueel eerstelijnszorg	6
Ja: groeps eerstelijnszorg	3
Ja: individueel gespecialiseerde zorg	7
Ja: groeps gespecialiseerde zorg	3
Nee	1
Weet niet	0

Op het tijdstip van de bevraging was er bereidheid en interesse om mee te werken in de conventie, in de maanden daarna zagen we een gestage aangroei van de kandidaturen. Momenteel zijn de beschikbare zorguren toegekend.

Natuurlijk is de conventie niet de enige wijze waarop in de eerste lijn psychologische zorg wordt geboden. Ook via andere pistes is er aanbod in de zone: CAW, 1Gezin1plan, VAPH, de Kruispuntwerking die gedeeltelijk buiten de conventie valt, en niet te vergeten het aanbod van zelfstandige verstrekkers buiten de conventie.

Talen waarvoor er een drempel wordt ervaren

Over het hele gebied van netwerk SaRA wordt grosso modo dezelfde top-vijf van antwoorden gegeven, weliswaar in een andere volgorde. Opvallend is de hoge score “niet van toepassing” (taal wordt niet als drempel ervaren), dit zien we ook in een aantal andere ELZ’s. De andere top-vier-leden modern Arabisch, Berbers, Klassiek Arabisch, Turks wijzen op een nood, en op het ontbreken van een aanbod (dit in tegenstelling tot andere ELZ, waar een aantal psychologen deze talen beheersen).

Born in Belgium Professionals

Eerstelijnszone Voorkempen is samenwerkingspartner van **Born in Belgium Professionals (BiB)**. Born in Belgium Professionals is een RIZIV-project dat hulpverleners ondersteunt in de screening en opvolging van **psychosociale kwetsbare zwangere vrouwen**. Dit door het aanbieden van gratis dag training in gesprekstechnieken alsook een **gratis digitaal gedeeld samenwerkingsplatform**.

AZ Voorkempen is partner en gebruikt het platform in samenwerking met Kind en Gezin en eerstelijnsvoedvrouwen in ELZ Voorkempen. Dit project is een interdisciplinair verhaal over de zorglijnen heen en daarom is het belangrijk dat we met alle andere eerstelijnspartners in ELZ Voorkempen de samenwerkingen concretiseren.

Als samenwerkingspartner willen we vanuit ELZ Voorkempen het project meer gedragenheid geven. We hopen dat zoveel mogelijk hulpverleners/organisaties meestappen in dit verhaal zodat we een mooie samenwerking kunnen bekomen, ondersteund door het platform.

Integrated Depression Care project

Eerstelijnszone Voorkempen is één van de twee ELZ's die geselecteerd zijn voor het **Integrated Depression Care project (IDECA)**. Er is een samenwerkingsovereenkomst met U Gent en het project wordt getrokken door de werkgroep mentaal welzijn.

Het Integrated Depression Care (IDECA)-project heeft als doelstelling om zo'n geïntegreerd zorgverhaal te implementeren en te evalueren, waarbij geïntegreerde zorg niet beperkt wordt tot enkel een multidisciplinair verhaal, maar waarbij alle aspecten die gezondheid beïnvloeden in rekening worden genomen en geïntegreerd worden.

De IDECA-interventie is een proof-of-concept studie, vertrekkende vanuit de eerstelijnszorg maar ambiërend om zorglijn-overschrijdend te zijn. Het vernieuwende zit hem niet in het bijzonder in medisch- of therapeutisch-technische innovaties maar eerder in de **optimalisatie en integratie van reeds bestaande zorgstructuren door het versterken van de huisartsenpraktijken en het inzetten**

op de samenwerking met andere zorgverleners in de eerste en andere lijnen. De IDECA-interventie vertrekt dan ook vanuit een geïntegreerde zorgvisie waarbij populatiemanagement cruciaal is, echelonnering doorbroken dient te worden en zorgverleners en -organisaties beter met elkaar en met de patiënt samenwerken. De patiënt staat centraal: zorg moet doelgericht georganiseerd worden rond en met de empowered patiënt waarbij er vraag- eerder dan aanbodgericht gewerkt wordt, uitgaande van het versterken van de mogelijkheden van de patiënt.

Samen tegen eenzaamheid

In ELZ Pallieterland is het project 'samen tegen eenzaamheid' uitgewerkt.

Vanuit het project HealthLi Buurtkompas – een project om gezondheidsvaardigheden te versterken – werden er projectmatig 3 gidsen uitgewerkt. Een gids voor inwoners, een gids voor hulpverleners in de eerste lijn en een gids voor lokale besturen en organisaties.

De ontwikkeling van de gidsen gebeurde in samenwerking met de Thomas More Hogeschool en met financiële steun van het Fonds dr. Daniël De Coninck.

Er werden 3000 gidsen gedrukt voor inwoners en 300 gidsen voor hulpverleners. Hiervan zijn er reeds 1700 Gidsen voor burgers en 275 gidsen voor organisaties verdeeld zijn ondertussen.

Deze zijn te verkrijgen o.a. bij de 5 bibliotheken (dus ook in Ranst), huisartsenpraktijken, apothekers, ziekenhuis Heilig Hart Lier, Psychiatrisch ziekenhuis Duffel, lokale besturen & afhaalpunten (burgers), zelfstandige psycholoog/orthopedagoog, woonzorgcentra (zorggroep zusters van Berlaar), LDC, DLO Lier, Wit-Gele Kruis Lier, volkswoningen Duffel, vzw De Lier, CAW Boom-Mechelen-Lier, vrijwilliger patiëntenorganisatie, Lost & Co, OKRA regio, Wijkgezondheidscentrum De zilveren knoop, Samana, CLB's en scholen.

Overgang van Emergo naar SaRA

Geestelijke Gezondheidszorg-organisaties zoals Emergo en SARA zijn samenwerkingsverbanden die hun krachten bundelen met partners uit zorg, welzijn, ervaringsdeskundigen en familieleden. Dit doen ze om ondersteuning, zorg en contact te bieden aan volwassenen met een psychische kwetsbaarheid.

Het werkingsgebied van de GGZ-netwerken richt zich op de eerstelijnszones. Ranst behoort tot de regio Mechelen waar Emergo actief is, maar met de transitie naar ELZ Voorkempen valt nog af te wachten dat Ranst ook onder hetzelfde GGZ-netwerk als ELZ Voorkempen zal horen, namelijk GGZ SaRA. Als dit het geval is, zal SaRA in kader van de nieuwe conventie eerstelijnspsychologische hulp zal SARA een nieuwe intentieverklaring met ELZ Voorkempen na de toetreding van Ranst ondertekenen.

Door Emergo werd een netwerktafel GGZ opgericht. Op deze NWT worden 1 keer per maand casussen besproken die bij de verschillende 1ste-lijnspartners als complex worden ervaren. Iedereen aan de tafel kan een casus inbrengen. Casussen worden dan multidisciplinair besproken waarna er afspraken worden gemaakt. Op deze NWT zijn verschillende diensten vertegenwoordigd. Er is een

vaste afvaardiging vanuit het mobiel crisisteam Emergo (MTE) en het CAW. Daarnaast zijn er ook afvaardigingen van het CGG, de sociale woonpartners en de sociale diensten van de steden/gemeenten. Iedereen aan de tafel kan een casus inbrengen.

2.2 (SOCIAAL-) ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

2.2.1. SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE

Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) berekent voor elke persoon een socio-economische positie.

Er wordt in eerste instantie een onderscheid gemaakt tussen de werkende bevolking, de werkzoekende bevolking, en de niet-beroepsactieve bevolking.

De werkende bevolking omvat de loontrekkenden met één of meer jobs in loondienst (zowel in de private- als in de overheidssector), de zelfstandigen en de helpers. Een helper staat een zelfstandige bij in de uitoefening van diens beroep zonder hiervoor door een arbeidsovereenkomst verbonden te zijn.

De werkzoekenden zijn degenen met een werkloosheidsuitkering of een overbruggingsuitkering.

De niet-beroepsactieve groep wordt gedefinieerd als het deel van de bevolking dat zich niet aanbiedt op de arbeidsmarkt, maar wel een uitkering krijgt vanuit de Belgische sociale zekerheid, bijvoorbeeld kinderbijslag, loopbaanonderbrekingsvergoeding, pensioen, leefloon of financiële hulp, tegemoetkoming aan personen met een handicap.

Naast deze drie hoofdcategorieën wordt een restcategorie 'anderen' omschreven. Dit is een zeer diverse groep van personen die geen directe link hebben met de Belgische sociale zekerheid, bijvoorbeeld grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die niet bijdrageplichtig is aan de Belgische sociale zekerheid, huishoudpersoneel dat niet is aangegeven bij de RSZ, maar ook huisvrouwen/huismannen, kinderen die niet gekend zijn bij de diensten voor kinderbijslag, geschorste werkzoekenden en ouderen van wie de partner het gezinspensioen ontvangt. Deze groep anderen bevat zowel niet-beroepsactieven (vb. huismannen en -vrouwen), als werkenden (vb. werknemers bij de Europese instellingen).

Lokaal dient men er rekening mee te houden dat de samenstelling van deze restgroep erg kan verschillen.

In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen heeft 45,1% van de bevolking een job (werkend), 1,3% van de bevolking is werkzoekend met een RVA-uitkering en 45,4% van de bevolking is niet beroepsactief. 8,1% van de bevolking in de ELZ is niet gekend bij de Belgische sociale zekerheid.

In Ranst heeft 46,2% een job (werkend), 1,1% van de bevolking is werkzoekend met een RVA-uitkering en 45,1% van de bevolking is niet beroepsactief. 7,5% van de bevolking in de gemeente is niet gekend bij de Belgische sociale zekerheid (cijfers: Provincie in Cijfers, 2021).

In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in de ELZ Voorkempen een groter aandeel werkenden, een ongeveer even groot aandeel werkzoekenden, een kleiner aandeel niet-beroepsactieven en een ongeveer even groot aandeel 'anderen'. (Cijfers 2019)

Op 1/1/2021 waren er in het werkingsgebied van ELZ Voorkempen 2.602 werkzoekenden zonder werk (WZW). Dit is 4,0% van de bevolking op beroeps actieve leeftijd (18-64 jaar).

In Ranst waren in 2021 372 werkzoekenden zonder werk (WZW). Dit is 3,6% van de bevolking op beroeps actieve leeftijd (18-64 jaar).

Het aandeel WZW ligt in het werkingsgebied van ELZ Voorkempen lager dan in het Vlaams Gewest (5,2%).

Er waren op 1/1/2021 359 jonge WZW. Berekend t.o.v. de leeftijdsgroep 18-24 jaar is dit 4,3%.

Voor Ranst waren dit 18 jonge WZW. Berekend t.o.v. de leeftijdsgroep 18-24 jaar is dit 1,2%.

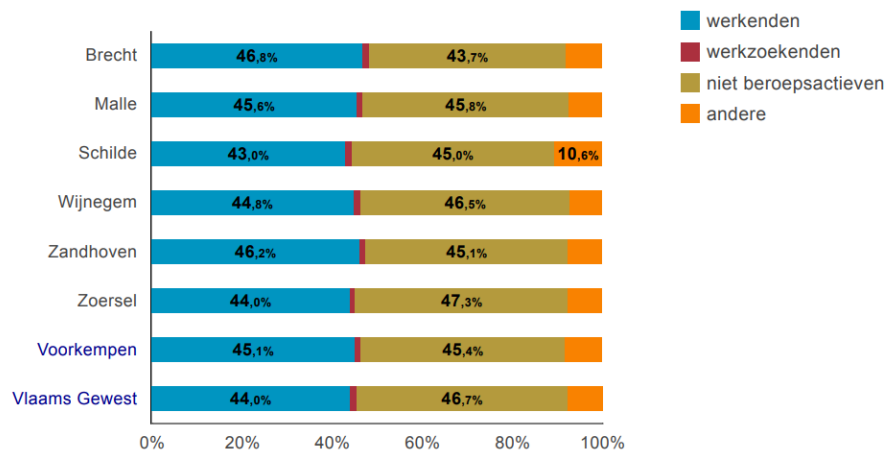
Het aandeel jonge WZW ligt daarmee in het werkingsgebied van ELZ Voorkempen lager dan in het Vlaams Gewest.

Socio-economische positie, aantal (2019)

	werkenden	werkzoekenden	niet-beroepsactieven	andere socio-economische positie
Brecht	13.705	430	12.801	2.340
Malle	7.094	198	7.122	1.135
Schilde	8.463	266	8.852	2.086
Wijnegem	4.392	157	4.565	698
Zandhoven	6.023	152	5.869	979
Zoersel	9.662	269	10.389	1.656
Voorkempen	49.339	1.472	49.598	8.894
Vlaams Gewest	2.900.826	104.170	3.076.860	512.965

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

Socio-economisch positie, % t.o.v. alle inwoners (2019):

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

Om zicht te krijgen op de samenstelling van de groep niet-beroepsactieven, wordt deze groep hieronder verder bekeken in detail.

De twee grootste groepen binnen de groep niet-beroepsactieven zijn de (brug)gepensioneerden en de kinderen die recht hebben op kinderbijslag.

In ELZ Voorkempen is **20,7% van de bevolking (brug)gepensioneeerd**. **22,2% van de bevolking is een rechtgevend kind voor kinderbijslag**.

In Ranst is 20,6% van de bevolking (brug)gepensioneeerd. 22,4% van de bevolking is een rechtgevend kind voor kinderbijslag (cijfers: Provincie in Cijfers, 2021).

Conclusie vergelijk ELZ Voorkempen met Vlaams Gewest:

Werkenden: hoger

Werkzoekenden: even groot

WZW: lager

WZW (18-24 jaar): lager

2.2.2. RISICOKENMERKEN VAN LEERLINGEN

10,6% van de leerlingen in het **gewoon basisonderwijs** heeft een laagopgeleide moeder.

Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

27,1% van de kinderen gewoon basisonderwijs ontvangt een schooltoelage.

Dit aandeel is in ELZ Voorkempen lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

7,6% van de kinderen gewoon basisonderwijs spreekt thuis een andere taal dan het Nederlands.

Dit aandeel ligt lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Het aandeel kinderen basisonderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal stijgt in de ELZ Voorkempen van 3,5% in 2011 naar 7,6% in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook stijgend.

12,7% van die leerlingen in het secundair onderwijs heeft een laagopgeleide moeder. **In Ranst is dit 13,4% (Provincie in Cijfers, 2022).**

Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

27,9% van de leerlingen gewoon secundair onderwijs ontvangt een schooltoelage. **In Ranst is dit 26,7% Provincie in Cijfers, 2022).**

Dit aandeel is in de ELZ Voorkempen lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

6,6% van de leerlingen gewoon secundair onderwijs gebruikt als thuistaal een andere taal dan het Nederlands.

Dit aandeel ligt lager dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest.

Het aandeel kinderen secundair onderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal stijgt in de ELZ Voorkempen van 2,5% in 2011 naar 6,6% in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook stijgend. (Cijfers schooljaar 2020-2021)

Voor Ranst steeg dit aandeel van 4,1% naar 8,3% (Provincie in cijfers, 2021)

Conclusie vergelijk ELZ Voorkempen met Vlaams Gewest:

Kinderen met een andere taal dan Nederlands als thuistaal: lager, wel stijgend, trend Vlaams gewest

2.2.3. ARMOEDE INDICATOREN

8,5% van de kinderen en jongeren (0-24 jaar) in de ELZ Voorkempen heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit betekent dat dit kinderen en jongeren zijn die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. (Cijfers 2020)

Het aandeel in ELZ Voorkempen is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest maar de absolute cijfers tonen aan dat toch bijna 10% van de kinderen in een gezin met laag inkomen opgroeit.

In Ranst had in 2022 8,7% van de kinderen en jongeren (0-24 jaar) een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (Provincie in cijfers, 2023).

7,4% van de bevolking van 25-64 jaar in ELZ Voorkempen heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. (Cijfers 2020)

Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

13,7% van de bevolking van 25-64 jaar in Ranst heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (Provincie in cijfers, 2023).

Tot slot ontvangt 2,6% van de ouderen (65+) een inkomensgarantie voor ouderen.

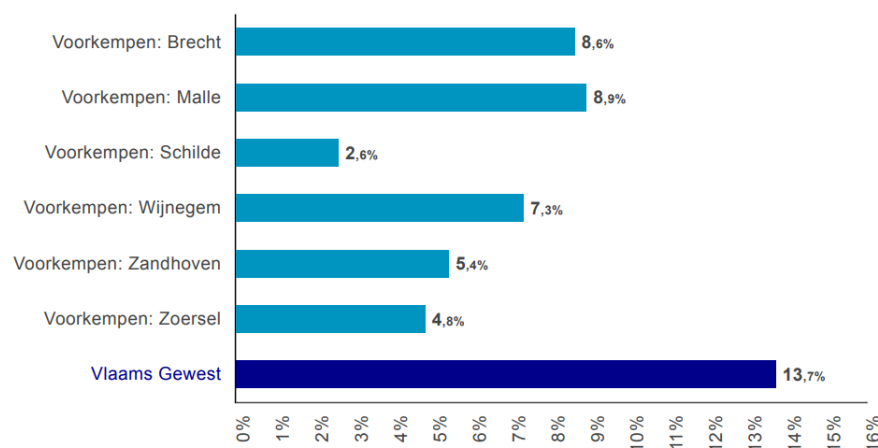
Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

In Ranst ontvangt 1,6 van de ouderen (65+) een inkomensgarantie voor ouderen (Provincie in cijfers, 2022)

De kansarmoede-index van Kind en Gezin bedraagt 13,7 voor het Vlaams Gewest. De waarden voor de gemeenten van de ELZ Voorkempen variëren van 2,6 in Schilde tot 8,9 in Malle. Er zijn grote verschillen tussen de gemeentes. (Cijfers 2020)

In Ranst bedraagt de kansarmoede index 4,4 (Provincie in cijfers, 2022).

Grafiek 14 | Kansarmoede-index Kind en Gezin (2020)

Bron: Opgroeien | provincies.incijfers.be

In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen hebben 7,7 per 1.000 huishoudens een actieve budgetmeter voor elektriciteit.

In Ranst hebben 9,3 per 1.000 huishoudens een actieve budgetmeter voor elektriciteit (cijfers 2021, Omgevingsanalyse ELZ Pallieterland).

Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

2,0% van de kredietnemers heeft minstens 1 achterstallig krediet.

In Ranst hebben 1,7 van de kredietnemers heeft minstens 1 achterstallig krediet (cijfers 2021, Omgevingsanalyse ELZ Pallieterland).

Dit aandeel is lager dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Per 1.000 inwoners hebben 3,7 personen een collectieve schuldenregeling.

In Ranst hebben per 1.000 inwoners 3,3 personen een collectieve schuldenregeling (Provincie in cijfers, 2022).

Dit is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

De onderconsumptie van tandartsbezoeken wordt vaak als graadmeter voor kansarmoede gezien. In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen ging 20,9% van de inwoners de laatste 3 jaar **niet naar een**

tandarts. (Cijfers 2018)

Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

In Ranst ging 19,1% t.o.v. personen in de ziekteverzekering de laatste 3 jaar niet op bezoek bij een tandarts (cijfers 2021, Omgevingsanalyse ELZ Pallieterland).

Conclusie vergelijk ELZ Voorkempen met Vlaams Gewest:

Vernoemde armoede indicatoren: lager

2.3. ECOLOGISCHE ONTWIKKELINGEN

2.3.1. SOCIAAL WONEN

Onderstaande tabel geeft het totaal aantal sociale huurwoningen weer.

Deze kunnen in het beheer zijn van een sociale huisvestingsmaatschappij of van een sociaal verhuurkantoor. Sociale woningen die eigendom zijn van en beheerd worden door een lokaal bestuur worden hier niet meegeteld. Gezinnen die een sociale woning willen huren kunnen zich, mits ze aan de voorwaarden voor sociale huur voldoen, kandidaat stellen voor sociale huur. Het betreft unieke kandidaat-huurders, gezinnen die op meerdere wachtlijsten staan ingeschreven worden maar 1 keer geteld.

In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen zijn er **1.063 sociale huurwoningen**. Per 100 huishoudens zijn er dus 2,3 sociale huurwoningen.

In Ranst waren in 2022 57 huurwoningen. Per 100 huishoudens zijn 0,7 sociale huurwoningen.

Het **aandeel sociale huurwoningen is lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Er zijn 1.426 huishoudens (3,1%) die op een wachtlijst staan voor een sociale huurwoning.

In Ranst zijn dit er 204 (2,5%). (cijfers 2022, omgevingsanalyse ELZ Pallieterland).

Sociale huurwoningen en kandidaat sociale huurders, aantal en % t.o.v. particuliere huishoudens:

	sociale huurwoningen (SHM + SVK) [aantal]	sociale huurwoningen per 100 particuliere huishoudens [per 100]	kandidaat-huurders per domiciliegemeente [aantal]	kandidaat-huurders (t.o.v. particuliere huishoudens) [%]
Brecht	411	3,4	394	3,2
Malle	351	5,4	303	4,7
Schilde	32	0,4	108	1,3
Wijnegem	40	0,9	206	4,8
Zandhoven	77	1,4	151	2,7
Zoersel	152	1,7	264	2,9
Voorkempen	1.063	2,3	1.426	3,1
Vlaams Gewest	171.629	6,0	164.378	5,7

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

Conclusie vergelijk ELZ Voorkempen met Vlaams Gewest:

Sociale huurwoningen: lager, grote verschillen per gemeente

2.3.2. ZORG- EN WELZIJNSAANBOD

2.3.2.1. ZORG- EN WELZIJNSAANBOD OUDEREN

In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen zijn er per 100 65-plussers 6,0 plaatsen in de WZC (woonzorgcentra). Berekend per 100 80-plussers betreft het 21,5 plaatsen.

In Ranst zijn er 5,4 plaatsen in de WZC's voor 65-plussers en 20,5 plaatsen per 100 80-plussers (2023, Omgevingsanalyse ELZ Pallieterland).

Het aanbod in de DVC (dagverzorgingscentra) is geringer, de aanbodratio wordt hier berekend per 10.000 mensen in de desbetreffende leeftijdscategorie. Per 10.000 65-plussers zijn er in het werkingsgebied van ELZ Voorkempen 2,0 plaatsen DVC. Per 10.000 80-plussers bedraagt de capaciteit van de DVC 7,1.

Per 10.000 65-plussers zijn er in Ranst 2,2 plaatsen DVC. Per 10.000 80-plussers bedraagt de capaciteit van de DVC 8,5 (2023, Omgevingsanalyse ELZ Pallieterland).

Verder kijken we bij het **zorgaanbod naar de gepresteerde uren gezinszorg**. Een dienst voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg helpt thuis met persoonsverzorging, hulp in het huishouden, de schoonmaak, soms ook oppas en hulp bij karweitjes. Bij de gezinszorg weten we hoeveel uren er gemiddeld bij cliënten van een bepaalde leeftijdsgroep werden gepresteerd. Bij de cliënten van 65 jaar of ouder wordt gemiddeld genomen 7,8 uren gezinszorg per jaar gepresteerd. **In Ranst is dit 7,5 uur (Provincie in cijfers, 2022).**

Dat aantal is in het werkingsgebied van ELZ Voorkempen lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Wanneer we de gepresteerde uren bij de 80-plussers bekijken (t.o.v. alle 80-plussers in het gebied), dan stellen we vast dat er in ELZ Voorkempen gemiddeld 19,9 uren gezinszorg per jaar worden gepresteerd. **In Ranst is dit 18,0 uur (Provincie in cijfers, 2022).**

Dit aantal is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

(Cijfers 2020)

De realisatiegraad bij de WZC ligt in ELZ Voorkempen (en Ranst) ongeveer even hoog als die van het Vlaams Gewest.

Voor de DVC ligt de realisatiegraad lager dan in het Vlaams Gewest.

Bij de gezinszorg ligt de realisatiegraad lager dan in het Vlaams Gewest. (Cijfers 2020)

(realisatiegraad: aantal bedden, uren die effectief gerealiseerd zijn tov deze die nodig zouden zijn volgens de leeftijdsstructuur)

WZC in Ranst:

- Czagani (ook dagverzorgingscentrum)
- Millegem

Groep van Assistentiewoningen (GAW):

- Residentie Spruytershof
- Residentie Muizenheuvel
- Czagani

Conclusie vergelijk ELZ Voorkempen met Vlaams Gewest:

Zorgaanbod WZC 65+: lager
 Zorgaanbod WZC 80+: hoger
 Zorgaanbod DVC 65+: lager
 Zorgaanbod DVC 80+: lager
 Gepresteerde uren gezinszorg 65+: lager

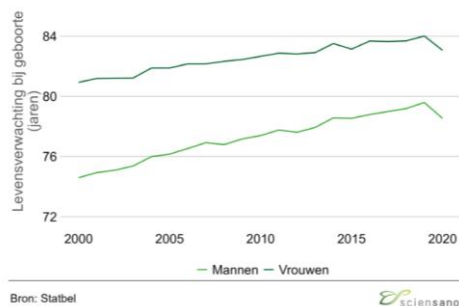
 Gepresteerde uren gezinszorg 80+: lager
 Realisatiegraad WZC: idem
 Realisatiegraad DVC: lager
 Realisatiegraad gezinszorg: lager

Dementie en Dwaallicht:

Als we het expertisecentrum dementie (<https://www.dementie.be>) raadplegen lezen we dat bijna één op de tien overlijdens in België wordt toegeschreven aan dementie. In 2004 was dat nog zo'n 5 procent. Terwijl begin jaren 2000 nog minder dan 50 mensen per 100.000 inwoners aan een vorm van dementie stierven, is dat cijfer in 2019 al opgelopen tot 84,5. In Vlaanderen is de impact van dementie op de sterftcijfers groter dan in Wallonië of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De belangrijkste verklaring voor de sterke stijging ligt bij de **vergrijzing** van de bevolking. Voor vrouwen is dementie met voorsprong de belangrijkste doodsoorzaak en is de stijging veel meer uitgesproken dan bij mannen. Medicatie die de gevolgen van dementie countert, is er niet.

De expertisecentra dementie vinden dat ondersteuning van wie met dementie te maken krijgt over het algemeen nog beter kan. Eerder al bepleitten ze de noodzaak en het belang van preventie, vandaag ligt bijkomende nadruk op een goede diagnostiek en begeleiding na de diagnose. Dementie treft immers niet enkel de persoon zelf maar ook een zeer ruime omgeving.

In 2020 bedroeg de levensverwachting bij de geboorte in België 80,8 jaar. De levensverwachting bij vrouwen (83,1 jaar in 2020) is hoger dan de levensverwachting bij mannen (78,5 jaar in 2020). Levensverwachting bij de geboorte per geslacht, België, 2000-2020:

In een gezamenlijke mededeling publiceren het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de Alzheimer Liga Vlaanderen nieuwe cijfers over de **evolutie** van het aantal mensen met dementie per gemeente van 2018 tot 2035.

Elke Vlaamse gemeente heeft een aantal inwoners met dementie, en in alle gemeenten zal dat aantal stijgen de volgende jaren, tegen 2035, gemiddeld met 42,7% maar in enkele gevallen zelfs met meer dan 90%!

Voor het hele Vlaamse Gewest wordt het aantal personen met dementie voor 2018 geschat op 131.818, en dat stijgt naar 188.183 tegen 2035, een stijging van 42,7%.

De kans is **1 op 5** dat iemand in zijn leven dementie krijgt.

Leeftijd is de **belangrijkste risicofactor** voor dementie. De kans op dementie neemt sterk toe met de leeftijd:

- Ruim **10%** van de mensen **boven de 65 jaar** heeft dementie.
- Ruim **20%** van de mensen **boven de 80 jaar** heeft dementie.

Om al deze mensen te ondersteunen, hebben een aantal voorzieningen en organisaties uit de regio in 2005 de krachten gebundeld. Sindsdien worden personen met dementie en hun omgeving om de drie maanden samengebracht in een praatcafé dementie.

Dwaallicht is een initiatief van de lokale besturen Brecht, Malle, Schilde, Zoersel en Zandhoven met medewerking van Alzheimer Liga Vlaanderen, AZ Voorkempen, De Buurt, woonzorg Emmaus, De Dennen, woonzorg & revalidatie, Orion ism PGN, expertisecentrum dementie, Halmolen, woon- en zorghuis Zoersel, Vulpia, Solidaris en Zorgcentrum Sint-Lodewijk.

Het verhaal van het praatcafé Dwaallicht is een levend bewijs dat grensoverschrijdende samenwerking rond concrete noden en behoeften in onze sector echt kans op slagen heeft, ook zonder ellenlange onderhandelingen en grote beleidsverklaringen.

De werking van Dwaallicht werd onder meer tijdens de welzijnsbeurs in ELZ Voorkempen in het voorjaar 2023 mee onder de aandacht gebracht.

ELZ Voorkempen communiceert het programma van Dwaallicht naar de kwetsbare burgers via de maandelijkse nieuwsbrief en op de website.

In ELZ pallieterland werd ook regelmatig (3-maandelijks) een praatcafé dementie georganiseerd. In Ranst ging deze door bij WZC Millegem (Herentalsebaan 19) op 23/11/2022.

Erkende lokale dienstencentra

Erkende lokale dienstencentra in de zone zijn Dienstencentrum **De Ring** in Malle en **Het Sluisken** en **De Lindenboom** in Brecht.

Een lokaal dienstencentrum heeft een sterke preventieve functie, waarbij personen met een **beginnende zorgbehoefte** centraal staan. Het lokaal dienstencentrum moet ook bijzondere aandacht besteden aan **sociale netwerking** en de **preventie van vereenzaming**.

De lokale dienstencentra organiseren activiteiten van algemeen informatieve, vormende en recreatieve aard, bieden van hygiënische zorg, warme maaltijden, boodschappenhulp, buurthulp en nemen of ondersteunen initiatieven die de mobiliteit van de gebruikers tot stand brengen of verhogen.

Lokale dienstencentra vervullen ook een doorverwijs-, informatie- en coördinatiefunctie.

De **werkgroep 'Geïntegreerd breed onthaal'** in ELZ Voorkempen is een samenwerking tussen de OCMW's van de 6 gemeentes, CAW (Centrum voor algemeen welzijnswerk Voorkempen), en DMW (Diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen).

De weg vinden naar de juiste hulpverlening is voor veel mensen niet makkelijk. Ze weten niet bij welke instanties ze terecht kunnen. Daar willen we met GBO graag verandering in brengen. De prioritaire doelstelling van deze werkgroep is de **onderbescherming van ouderen met (een risico op) psychische en/of sociale kwetsbaarheid** tegen te gaan en hun toegankelijkheid tot de lokale sociale hulp- en dienstverlening te verhogen.

2.3.2.2. ZORG- EN WELZIJNSAANBOD PEUTERS EN KLEUTERS

In het werkingsgebied van ELZ Voorkempen zijn er 1.298 plaatsen in de kinderopvang voor baby's en peuters. Dit betekent dat er voor 45,1% van de 0-2-jarigen een opvangplaats beschikbaar is.

Het kinderopvangaanbod (aantal opvangplaatsen per 100 0-2-jarigen) voor baby's en peuters ligt ongeveer even hoog in ELZ Voorkempen als gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Het kinderopvangaanbod in Ranst voor baby's en peuters bedraagt 193 plaatsen, wat neerkomt op 34,6% voor de 0-2 jarigen een beschikbare opvangplaats (2023, Provincie in cijfers).

Bij opvangplaatsen met inkomenstarief wordt de kostprijs van de kinderopvang berekend op basis van het inkomen van de ouders. 63,6% van de opvangplaatsen in ELZ Voorkempen zijn met inkomenstarief. **In Ranst is dit 52,2% (2023, Provincie in cijfers).**

Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

In ELZ Voorkempen zijn 34,6% van kinderopvangplaatsen gezinsopvang, 59,7% van de opvang gebeurt onder de vorm van groepsopvang, 5,7% van de opvangplaatsen bevindt zich in een groepssamenwerking. (Cijfers 2021 = situatie op 31/12/2020)

In Ranst zijn 60,5% van kinderopvangplaatsen gezinsopvang, 39,5% van de opvang gebeurt onder de vorm van groepsopvang. Er zijn geen opvangplaatsen in een groepssamenwerking (2023, Provincie in cijfers).

Conclusie vergelijk ELZ Voorkempen met Vlaams Gewest:

Aanbod kinderopvang (0-2 jaar): idem

Opvangplaatsen met inkomenstarief: lager

De **Speelbabbels** zijn ontmoetingsmomenten voor mama's, papa's en andere vertrouwenspersonen zoals oma's, opa's pleegouders, ... en hun kindje(s) van 0 tot 3 jaar.

Terwijl de kinderen met elkaar spelen, kunnen de ouders een praatje slaan. Ook de allerkleinsten, die nog niet echt kunnen spelen, zijn er welkom. Ontspanning en ontmoeting zijn goed voor ouders en kinderen. Tijdens de Speelbabbel wil men op een ongedwongen manier ontmoeting tot stand brengen en ouders en kinderen een leuke tijd bieden.

In de gemeentes Zandhoven, Schilde, Brecht en **Sint-Job-In-'t-Goor kunnen ouders terecht voor de Speelbabbel.**

In de **Opvoedingswinkel** in Zoersel kan men terecht met alle vragen die te maken hebben met het opvoeden van kinderen en jongeren tussen 0 en 25 jaar. Van heel concrete, praktische dingen tot vragen over opvoedingsproblemen.

De opvoedingswinkels zijn een onderdeel van de **Huizen van het Kind** waar je ook het consultatiebureau K&G en infoloketten over het groeipakket of kinderopvang vindt.

In **Huis van het Kind Voorkempen** (Brecht, Zoersel, Schilde, Wijnegem Zandhoven) en **Huis van het Kind Malle** kunnen de burgers uit de zone terecht voor alle vragen rond opvoeden en opgroeien.

Ook in Ranst is er een Huis van het Kind.

2.3.2.3. ZORGBUDGETTEN

In ELZ Voorkempen worden 2.291 zorgbudgetten toegekend in een mantel- en thuiszorgsituatie. 1.489 zorgbudgetten worden toegekend omwille van zorg in een residentiële setting. 2.940 zorgbudgetten (thuiszorg en residentiële zorg samen) worden toegekend aan 65-plussers. Dit betekent dat 11,7% van de 65-plussers een zorgbudget krijgt.

Dit aandeel is in ELZ Voorkempen lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

In Ranst worden 432 zorgbudgetten toegekend in een mantel- en thuiszorgsituatie. 228 zorgbudgetten worden toegekend omwille van zorg in een residentiële setting. 174 zorgbudgetten (thuiszorg en residentiële zorg samen) worden toegekend aan 65-plussers. Dit betekent dat 4,0% van de 65-plussers een zorgbudget krijgt.

990 ouderen, of 4,0% van de 65-plussers krijgen boven op een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden ook een zorgbudget voor ouderen.

Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

527 ouderen, of 12,0% van de 65-plussers krijgen boven op een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden ook een zorgbudget voor ouderen (cijfers 2022, Omgevingsanalyse ELZ Pallieterland)

Conclusie vergelijk ELZ Voorkempen met Vlaams Gewest:

Zorgbudget 65+: lager

2.3.2.4. ZORG- EN WELZIJNSAANBOD IN ELZ VOORKEMPEN (EERSTE LIJN):

Huisartsen:

Een navraag bij de 3 voorzitters van de huisartsenkringen in onze ELZ leverde volgende informatie op:

- Malle-Zoersel-Zandhoven: 51 actieve huisartsen en 6 HAIO's.
- Schilde en Wijnegem: 21 actieve huisartsen en 6 HAIO's
- Brecht: 19 actieve huisartsen en 6 HAIO's

Aanspreekpunt ELZ Pallieterland: Huisartsenkring Pallieterland en Omgeving, Ann Van de Wouwer (ann.vandewouwer@hpovzw.be)

Psychologen:

Paul Bosiers, bestuurslid ELZ Voorkempen en voorzitter van de psychologen kring beschrijft het zorglandschap van psychologen, het mentaal onwelbevinden als volgt:

Er zijn in de beschikbare bronnen (provincie in beeld,...) slechts **beperkte cijfers** die toelaten een beeld te vormen over de situatie van mentaal welzijn en/of geestelijke gezondheid.

In het perspectief van “population based mental health” wordt getracht vooral een beeld te krijgen van factoren die kwetsbaarheid kunnen verhogen.

Voor volwassenen is, volgens een van de benaderingen (Bruffaerts), “**precariteit**” een centraal gegeven als kwetsbaarheidsfactor voor de ontwikkeling (en instandhouding) van psychische problematieken.

Voor kinderen en jongeren wordt gewerkt met het begrip “**kind in kansarmoede**”.

Beide begrippen waren centraal in de inschatting bij de verdeling van zorgpakketten in de werkingsregio’s bij de uitrol van de conventie psychologische zorg in de eerste lijn.

Voor ELZ Voorkempen valt op dat zowel precariteit, als “kind in kansarmoede” in vergelijking met de andere ELZ’s van de provincie **relatief niet zo hoog scoren**. De naburige grootstad speelt daarin een belangrijke rol.

Twee belangrijke elementen bleven daarbij echter buiten beeld, zoals overigens ook bleek uit de voorbereidende besprekingen bij deze uitrol.

Aan de ene kant is het **mentaal “onwelbevinden”, het stressniveau**, en dus ook een deel van de voedingsbodem voor de ontwikkeling van geestelijke gezondheidsproblemen sterk gestegen in de jaren van de COVID-pandemie. Enerzijds heeft dit het bewustzijn van het belang van mentaal welbevinden en geestelijke gezondheid scherp verduidelijkt, en ook breder in het daglicht gesteld.

Anderzijds is ook wel duidelijk dat de lange-termijn-gevolgen nog sterk aanwezig zijn, en dit zowel in de kwetsbaarheidsfactoren (eenzaamheid, verloren zekerheid, veranderde leefpatronen,...) alsook in een breder gevoel van mentale spanning, onzekerheid, vermoeidheid, (over)belasting (tussen niveau), en tenslotte ook in het naar voor komen van psychische problemen en psychische klachten.

Dat we vrijwel zonder pauze (recuperatie) overgaan naar het volgende crisistijdperk (met zowel de verandering van een wereldbeeld door de oorlog in Oekraïne als ook de daaropvolgende energie- en economische crisis) zal daarbij minstens op termijn een zware extra last leggen.

Het tweede belangrijke element, dat voor o.a. ELZ Voorkempen specifiek zwaar weegt is -dat vóór de COVID crisis- de ELZ wel heel wat hulpverleners in de eerste lijn telde, maar dat tegelijk ook heel wat **relevant ondersteuningsaanbod niet aanwezig was in de zone, of dan slechts op 1 plek, in een zone met een moeilijke bereikbaarheid onderling tussen de kernen**. Het “bereikbare” aanbod op vlak van mentaal welbevinden was door lokale actoren beter opgesteld, dan wel het meer specifieke aanbod. Voor hulp in een bepaalde richting moest er vaak of naar de naburige grootstad gegaan worden, of naar naburige ELZ’s. Ook voor het kenbaar maken en het overleggen met collega’s is bekendheid en nabijheid een belangrijk medium.

Diensten (vb. CGG), of eerstelijnsactoren die wel aanwezig waren, kampten met lange wachtlijsten. Reactief investeerden zij minder in transversaal overleg, maar richtten zich vooral op het onmiddellijk opnemen van de meest dringende vragen.

De *nood tot verbinding* werd gelukkig door de ELZ, maar ook door andere actoren opgepikt, en er wordt vooral ingezet op het echt connectie maken tussen mensen uit de praktijk, met andere initiatieven.

Ook de Psychologenkring Voorkempen kende, na een langzame en moeizame start, en gehinderd door de covid-jaren, toch een gestage groei. Deze feitelijke vereniging verbindt **37 psychologen** via een nieuwsbrief, een sociale-mediagroep, en live bijeenkomsten. Gezien de voorzichtige start ligt de nadruk nog erg op het leren kennen van elkaar, het aanbod en de (netwerk)omgeving waarin de psychologen functioneren

De **conventie psychologische zorg** in de eerste lijn heeft de verschillende stakeholders daarin, ook in onze ELZ, met elkaar in gesprek gebracht rond het concrete thema van hoe de (relatief schaarse) zorgpakketten te verdelen én tegelijk in verbinding te brengen met reeds bestaande initiatieven op vlak van mentaal welzijn of geestelijke gezondheid.

De (relatief kleine) beschikbare pakketten, zowel voor netwerk SaRA als voor netwerk PANGGO-18, werden grosso modo zeer snel ingevuld, vooral m.b.t. **individuele hulpverlening**. Uitdaging daar is het meer verbinden van dit individuele hulpaanbod met andere eerstelijnswork (organisaties, diensten, huisartsen, diëtisten): kenbaar maken, verbindingen leggen, “outreach” en “vindplaatsgericht werk” meer uitbouwen, link met de huisartsenpraktijken meer aanhalen, ...

Op het **groepsaanbod** wordt sterk ingezet, tegelijk is dit ook een groeipad. Een van de grote uitdagingen, ook op dit terrein, is dit aanbod af te stemmen met de werking van de diverse initiatieven. Er wordt, met ondersteuning van verschillende partners in de ELZ, werk gemaakt van het verbinden met concrete initiatieven. Zo wordt de conventie meer concreet gemaakt, verschuift als het ware van een partituur naar een concreet concert.

Om de “versnipperingservaring” (aanbod versnipperd, kennis ervan ook) te counteren wordt er momenteel vooral bovenlokaal ingezet op communicatie via een nieuwe website die nog in opbouw is. (www.psychologischezorg-PA.be) We zijn nog op zoek naar een manier om de URL te behouden, waardoor het motto zou kunnen zijn, uitgesteld is niet verloren...

Voor het groepsaanbod wordt in samenspraak met de netwerken GGZ ook gekeken naar samenwerking met andere actoren (vb. herstelacademie).

De betrokkenheid van diverse actoren uit onze ELZ is daarbij een troef.

Aanspreekpunt ELZ Pallieterland Psychologen-orthopedagogen: Psycho-ortho-kring Pallieterland (PKPallieterland@gmail.com)

Kinesitherapeuten, Ergotherapeuten, podologen, diëtisten

Pieter Poriau, voorzitter van de kinekring Voorkempen heeft weet van 456 kinesisten, 13 ergotherapeuten, 6 podologen, 60 diëtisten in onze zone. (Cijfers Riziv 01/10/2022)
Wel is het onduidelijk in welke gemeente ze werkzaam zijn, of zij in loondienst, als zelfstandige of actief in ziekenhuizen, WZC of andere instellingen zijn.

Tandartsen:

Christine Van Meir, tandarts, bestuurslid ELZ Voorkempen en trekker van de werkgroep kwetsbare doelgroep mondzorg, geeft mee dat er geen zicht is op het aantal tandartsen werkzaam in de zone. Er is geen up-to-date kadaster ter beschikking.

Apothekers:

Vicky Van Camp, voorzitter ELZ en apotheker, heeft de volgende informatie van Kava ontvangen: 30 apotheken met in totaal 90 medewerkers (apothekers en assistenten).

Thuisverpleegkundigen:

Suzy Willems, voorzitter van de kring van thuisverpleegkundigen en bestuurslid ELZ Voorkempen, geeft melding van een 70-tal zelfstandige thuisverpleegkundigen in de zone. (Cijfer is gebaseerd op de ledenlijst van de kring)

Vroedvrouwen:

Isabelle Brosens, kringverantwoordelijke van de vroedvrouwen in de zone, geeft melding van een 10-tal zelfstandige vroedvrouwen.

CAW-huis Voorkempen:

Sinds januari 2022 heeft het CAW-huis Voorkempen een vaste standplaats, Handelslei 151 in Zoersel, in ELZ Voorkempen. Van hieruit organiseren ze hun dienstverlening binnen de ELZ.

Voordien waren ze al betrokken maar gebeurde de organisatie vanuit Antwerpen.

Binnen het team zijn er verschillende opdrachten.

Er is een sub-team van 3 VTE waarmee een algemeen breed onthaal georganiseerd wordt.

In het CAW-huis in Zoersel zijn er open momenten waar elke burger terecht kan met elke welzijnsvraag. Samen gaat men op zoek naar oplossingen.

Omdat mobiliteit geen issue mag zijn organiseren ze samen met de 6 lokale besturen van de ELZ ook zitdagen waar burgers gemakkelijk terecht kunnen.

Daarnaast zijn ze ook telefonisch en digitaal bereikbaar om een afspraak te maken of om een huisbezoek in te plannen indien dit aangewezen is.

Naast het onthaal is er ook een aanbod van woonbegeleiding. Zo is er de inzet van 0,75 VTE algemene woonbegeleiding en werd er ook een convenant afgesloten met een aantal lokale besturen waar ze een aanbod preventieve woonbegeleiding hebben. Samen proberen ze er voor te zorgen dat mensen niet dakloos worden en kunnen blijven wonen in menswaardige omstandigheden.

Met 1,5 VTE **JAC** collega's willen ze de jongeren ondersteunen in hun zoektocht naar hun plaats in het leven. Het JAC (Jongeren Advies Centrum) helpt jongeren tussen 12 en 25 jaar met al hun vragen en problemen. Het geeft jongeren die het moeilijk hebben de steun om zelf terug verder te kunnen.

Het biedt rust aan diegenen die dat kwijt zijn. Het versterkt de mogelijkheden van jongeren. Het informeert jongeren over hun rechten en staat hen bij in het benutten ervan. Het gaat elke vorm van uitsluiting tegen. Het vecht voor een menswaardig leven voor elke jongere.

In ELZ Voorkempen wordt sterk geïnvesteerd in bekendmaking van het aanbod van het JAC en het bereiken van jongeren. Ook hier wordt er heel erg op maat van de jongere gewerkt en zijn er locaties in de ganse ELZ om de hulp zo toegankelijk mogelijk te maken en dit ook via alle mediakanalen.

In het CAW-huis Voorkempen is er bovendien een collega werkzaam binnen het samenwerkingsverband met 1Gezin1Plan en een tijdelijke collega in functie van ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen.

Het CAW-huis Voorkempen ontsluit het ganse aanbod van het CAW in de volledige zone, organiseren ze op afroep begeleiding en of consulten.

De verantwoordelijk van het CAW-huis Voorkempen is lid van de Algemene vergadering van ELZ Voorkempen en is lid van de werkgroep mentaal welzijn en de werkgroep preventie.

Kruispunt Voorkempen:

Kruispunt Voorkempen, gevestigd in Schilde, biedt preventieve hulpverlening en laagdrempelig onthaal aan voor psychosociale hulpverlening en startte in het voorjaar van 2019 op.

In het jaarrapport 2021 van Kruispunt Voorkempen kunnen we het volgende terugvinden:

Kruispunt Voorkempen is een samenwerking tussen Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) Antwerpen (16u), Clara Fey (9u), Kadodder (9u) en Bethanië (16u) en CGG Andante (13u).

In 2021 bedroeg de totale personeelsinzet 74 uren of 1,9 VTE verdeeld over 6 personen.

Kruispunt is een intersectorale samenwerking: deskundige hulpverleners uit verschillende organisaties zorgen voor de eerste hulp bij psychische en sociale problemen.

In de Kruispunten wordt een laagdrempelig onthaal aangeboden met screening en vraagverduidelijking in een kortdurend hulptraject. Een gepaste verwijzing gebeurt indien andere, langdurige of specialistische, zorg nodig blijkt.

In Kruispunt Voorkempen komen de meeste cliënten uit de gemeente Zoersel (25,3%). Ook inwoners uit de gemeenste Schilde (22,3%) zijn goed vertegenwoordigd in Kruispunt Voorkempen.

Voor de andere gemeenten uit ELZ Voorkempen zijn de cijfers de volgende:

Brecht (16,7%),

Malle (15,7%),

Wijnegem (13,7%)

Zandhoven (8,1%).

In Kruispunt Voorkempen zijn cliënten die uit ELZ Noord Antwerpen komen, voornamelijk inwoners van Schoten en Merksem.

Een Kruispunt is een samenwerkingsverband waarin de partners zich ertoe verbinden om een intersectoraal team te vormen in functie van:

- Preventieve hulpverlening

- Laagdrempelig onthaal voor psychosociale hulpverlening (telefonisch, via mail, face-to-face); door screening en vraagverheldering; toeleiding en warme overdracht naar de relevante voorzieningen.

Het is een kortdurende psychosociale begeleiding (max. 8 gesprekken)

Het Kruispunt heeft niet tot doel om langdurige psychologische of psychiatrische therapeutische behandelingen aan te bieden. Indien nodig zal het Kruispunt doorverwijzen naar andere voorzieningen die deze therapeutische begeleidingen kunnen bieden.

De hulpverlening in het Kruispunt is zeer laagdrempelig aangezien het kosteloos is en men er zonder doorverwijzing terecht kan.

In 2021 ontvingen de kruispunten in de stad Antwerpen (Noord-Antwerpen, Antwerpen-Oost en Antwerpen-Centrum), ZORA, Voorkempen en Noorderkempen in totaal 2043 aanmeldingen. Hiervan is er voor 1632 vragen een telefonisch of face-to-face-contact gerealiseerd, bij 411 cliënten was er na aanmelding geen contact meer.

We focussen ons verder op de cijfers van Kruispunt Voorkempen. (Referentie: jaarverslag Kruispunt 2021)

Er melden zich meer vrouwen aan in de kruispunten, dit is een afspiegeling van het bereik van mannen/vrouwen binnen een therapeutische setting.

In Kruispunt Voorkempen spreken we over 61% vrouwen en 39% mannen.

Welke leeftijdsgroepen maken meest gebruik van Kruispunt Voorkempen?

Leeftijd	ZORA	Noorderkempen	Voorkempen	Totaal
-17	13	5	5	23
18-24	40	44	21	105
25-59	228	311	164	703
60+	28	37	32	97
Onbekend	23	17	12	52
Totaal 25-59	333	414	234	981

De leeftijdsgroep 25-59 is duidelijk de grootste groep van de mensen die zich aangemeld hebben bij Kruispunt Voorkempen.

Hoe komen cliënten bij Kruispunt Voorkempen terecht?

Verwijzers	ZORA	Noorderkempen	Voorkempen	Totaal
Eigen initiatief	175	181	88	444
Interne verwijzer	13	14	11	38
Externe verwijzer	153	212	129	494
Medische sector	56	74	48	178
Algemene sociale diensten	25	47	33	105
Mantelzorg/directe omgeving	2	22	12	36
Sector Geestelijke Gezondheidszorg	10	26	23	59
Lokale politie	4	14	2	20
Sector Arbeid	7	8	1	16
Andere	49	21	10	80
Missing	9	20	17	46

In

Kruispunt Voorkempen worden veel cliënten via de huisarts verwezen (46 cliënten). Ook algemene sociale diensten, de directe omgeving van de cliënten en de sector GGZ (psychiatrische ziekenhuizen, CGG's,...) zijn belangrijke doorverwijzers. Een groot aantal cliënten vindt ook zelf zijn weg naar het Kruispunt.

Over welke thema's gaat het?

Thema	ZORA	Noorderkempen	Voorkempen	Totaal
Woonvaardigheden	1			1
Psychisch welbevinden	219	247	145	611
Stress en draagkracht	67	64	44	175
Partnerrelatie	27	50	49	126
Ouder-kind relatie	12	33	49	94
Depressie	36	28	26	90
Identiteit	19	8	17	44
Verslaving	14	10	14	38
Gezins- familiale relatie	6	20	8	34
Scheiding	12	12	9	33
Vermoeden van- handicap	5	13	2	20
Sociaal netwerk	5	2	12	19
Zelfmoord-gedachten	10	4	2	16
Lichamelijke gezondheid	8	2	6	16
Tewerkstelling	3	5	8	16
Partnergeweld	5	8	2	15

Zoals te verwachten is psychisch welbevinden een vaak voorkomend thema binnen de Kruispunthulpverlening. Ook stress en draagkracht en partnerrelatie zijn in de Kruispunten vaak voorkomende thema's.

Naar wie wordt er doorverwezen?

	ZORA	Noorderkempen	Voorkempen	Totaal
Intern (CAW diensten)	7	11	8	26
GGZ	19	72	41	132
AWW		3	3	6
VAPH		4	1	5
Andere	5	6	3	15
Ontbrekend	327	336	192	855
Totaal	359	432	248	1039

In Kruispunt Voorkempen wordt er vaak doorverwezen naar privétherapeuten (15 cliënten). Ook het psychiatrisch ziekenhuis komt vaak aan bod (10 cliënten). Naar de CGG's werd 6 keer doorverwezen.

Overkop Voor - en Noorderkempen:

In april 2021 is het dossier van **Overkop Voor- en Noorderkempen** ingediend door lokale actoren en de **11 lokale besturen van de Voor- en Noorderkempen**.

Het plan van aanpak is:

OVERKOP VOOR- en NOORDERKEMPEN: twee eerstelijnszones – twee OverKophuizen – één lerend, inspirerend en ondersteunend **OverKopnetwerk**.

- er werd gekozen voor twee fysieke Overkophuizen, nl. **Joth in Zandhoven** en Govio in Kalmthout
 - afstemming tussen de verschillende OverKop partners organiseren met als doel een toegankelijke geïntegreerde dienstverlening voor jongeren;
 - participatie van jongeren en andere stakeholders faciliteren;
 - vrijwilligerswerking ondersteunen;
 - operationeel beheer en/of ondersteuning van het OverKophuis.
- Hiernaast het ondersteunen van het Overkopnetwerk:
 - bijeenbrengen jeugd-, jeugdwelzijns- en geestelijke gezondheidsactoren met als gezamenlijk doel het versterken van het mentaal welzijn van alle jongeren in het gehele werkingsgebied.
 - onderzoeken welzijnsbehoeften
 - in samenwerking met partners OverKopacties opzetten in de gehele regio (bv een welzijnsbeurs op een school, een digitale campagne rond een bepaald thema)
 - ondersteunen gemeenten in het voorbereiden en uitzetten van het proactief outreachend werken.
- En wordt er ingezet op outreachend werken
 - De outreacher wordt ingezet indien er groepen van jongeren gedetecteerd worden waar een vermoeden van een welzijnsproblematiek is, maar waar de drempel naar hulpverlening te hoog blijkt.
 - De outreacher werkt op middellange termijn met specifieke groep(en) van jongeren of op specifieke vindplekken (fysiek en/of digitaal).
 - Legt pro-actief contact met niet bereikte jongeren door zich te integreren in de leefwereld van jongeren. Hij/zij bouwt een (vertrouwens)relatie op en is duurzaam een herkenbaar gezicht voor een bepaalde groep van jongeren.
 - Detecteert individuele welzijnsvragen en schakelt gespecialiseerde OverKop-partners in. (bv. een mobiele JAC medewerker, een Eerstelijnspsycholoog, ...)
- Versterken en ondersteunen vrijwilligers

Minimale partners hiervoor zijn:

Categorie	Organisatie	Inbreng

Lokaal bestuur van de fysieke locatie	Lokaal bestuur Kalmthout Lokaal bestuur Zandhoven	Kalmthout: Financiële tussenkomst JH GOVIO/welzijnsampus Zandhoven: Financiële tussenkomst VZW JOTH Financiële tussenkomst, TEJO , Kruispunt Noorderkempen en JAC Punt Noorderkempen
Jeugdwerkpartner	Arktos	Procesbegeleider en penhouder Expertise werken met (kwetsbare) jeugd Deskundigheid projectmatig en participatief werken
Jeugdwerkpartner	Jeugddienst Kalmthout Jeugddienst Zandhoven	Deskundigheid beleidsondersteuning en participatief werken ad-hoc ondersteuning van OverKop activiteiten en communicatie
Jeugdwerkpartner	Jeugdhuis GOVIO	Deskundigheid projectmatig en participatief werken ondersteuning ontmoetingsmomenten infrastructuur
Onderwijs	VTI Zandhoven	Participatie leerlingen
Welzijn	1G1P	Laagdrempelig toegang jeugdhulp en 4 ELP die kortdurende begeleiding aanbieden in elke gemeente van de VNK Samenwerkingsnetwerk van meer dan 50 leden waaronder lokale besturen, CLB, HvK, burgerinitiatieven en alle jeugdhulp organisaties werkzaam in VNK.
Welzijn	CAW Antwerpen met JAC	3 vaste VTE JAC's Voor- en Noorderkempen : presentie (<i>de JAC medewerkers nemen informeel deel aan Overkop activiteiten, worden een vertrouwd gezicht en verlagen zo de drempel naar het stellen van een hulpvraag</i>) Lid stuurgroep OverKop

		Schakeling mobiele hulpverlening
Welzijn	Vzw JOTH	Huidige werking, locatie, equipe
Gezondheid	LOGO Antwerpen	Netwerkpartner Preventieve hulp
Geestelijke gezondheidszorg	TEJO Brasschaat- Kalmthout- Schoten	Schakeling aanbod geestelijke gezondheidszorg
Geestelijke gezondheidszorg	Kruispunt Noorderkempen Kruispunt Voorkempen	Schakeling aanbod geestelijke gezondheidszorg
Geestelijke gezondheidszorg	GGZ netwerk SaRa	De uitbouw van de Kruispunten in elk ELZ, de inzet van de mobiele psychiatrische (crisis)teams in de verschillende regio's, het adviespunt verslaving, de verdere uitbouw van de HerstelAcademie,...

Het departement Opgroeien voorziet hier jaarlijks financiële middelen van €100.000, waarmee 2 VTE vanuit Arktos vzw worden tewerkgesteld.

Enkele acties en cijfers

- Jongeren
 - Outreachende activiteiten
 - Wekelijks pleintjes Malle: bereik twee tot tien jongeren
 - Wekelijks skatepark Zoersel: bereik nul tot vijf jongeren
 - “hotdogtour” Overkop Voorkempen: van 9/03/2022 tem 31/03/2022
Zandhoven – Malle – Zoersel – Schilde – Wijnegem
 - Schoolbezoeken tijdens de middag met Overkopsalon
 - Overkophuis Joth
 - 2022: 272 bezoekers
 - Openingsuren woensdag 14u - 17u en vrijdag 17u – 21u; sinds februari 2023 volledig in handen van Arktos vzw met 50 unieke bezoekers per week.

- Wekelijkse activiteiten: van gezelschapspelen tot lasershoot tot filmavond
- Studeren: van 14 juni tem 23 juni 2022
- Kick off Zomerbar: 29 juni 2022: 10 jongeren + 25 professionelen
- Najaar 2022: Rots en water-training i.s.m. CAW
- Iftar-avond: 7/04/2023: 60 jongeren
- Netwerk
 - Vanaf september 2021:
 - Opstart projectgroepen Voorkempen en Noorderkempen
 - Opstart zorgoverleg zorgpartners Voorkempen: 1G1P, JAC, Vagga, EKC, vrijwillige therapeuten, ...
 - Opstart multidisciplinair casusoverleg transitieleeftijd
 - Netwerkmoment partners: 23/02/2022
 - Voorstellen Overkop jeugdleden
 - Deelname werkgroepen mentaal welzijn & preventie
 - Deelname stuurgroep 1G1p
 - Deelname stuurgroep HvK
- Ondersteunen vrijwilligers:
 - vijf maal vorming begeleidershouding aangeboden in Overkophuis Joth
 - opstart maandelijks vrijwilligerscafé Overkophuis Zandhoven
 - aanbod vorming begeleidershouding, conflicthantering speelpleinanimatoren

Project Op Sneeuw – Malle:

Op 1 september 2021 startte het vrijetijdsproject '**Op Sneeuw: bruggen bouwen bij jongeren op het snijvlak tussen welzijn, vrije tijd en onderwijs**'.

Het **lokale bestuur van Malle** en de **5 middelbare scholen** gingen samen op zoek naar een extra manier om de hand te reiken naar jongeren die schoollopen in de gemeente. Dit door middel van een **jongerencoach vanuit partner Arktos**, die een specialist is in het opzetten van projecten met en voor jongeren. Het project zette in op het met jongeren in dialoog gaan, voeling krijgen met hen, eventuele problemen detecteren en hen versterken. De jongerencoach of vormingswerkers deden dit door dichtbij de jongere te staan en actief jongeren op te sporen die het mentaal moeilijk hebben. Waar nodig werd de brug gemaakt naar andere activiteiten, hulpverlening...

Het uiteindelijke doel was het **versterken van jongeren en hen meer verbondenheid te laten voelen met zichzelf en hun omgeving**. De jongerencoach ging vindplaatsgericht aan de slag om jongeren te bereiken in hun eigen leefwereld, buiten de schoolse context. Letterlijk en figuurlijk stond de jongerencoach naast de jongere om zo goed mogelijk voeling met hen te krijgen en zo proactief mogelijk te ondersteunen en te helpen bij vragen.

In **bijlage 3** is een opsomming gemaakt van de fysieke en zichtbare acties en activiteiten in Malle van september 2021 tot juni 2022. Daarbuiten zijn heel wat momenten en acties die niet in het verslag staan vermeld, zoals bijvoorbeeld voorbereiding, inhoudelijke ontwikkeling, afstemming binnen Arktos, interne teamvergadering, opvolging, opleidingen, ...

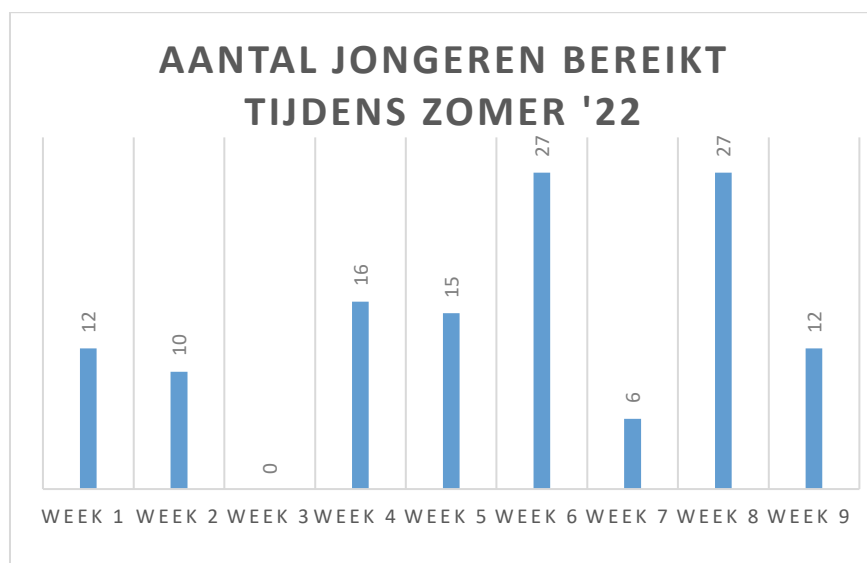
Hieronder een overzicht van het aantal jongeren dat met het project dit schooljaar werd bereikt.

- Klasbegeleidingen en trajecten met scholen: 97 jongeren
- Kerngroep Notelaar (contact op wekelijkse basis): 15-20 jongeren
- Wisselende en eenmalige contacten op straat: 100-tal jongeren
- Weerbaarheidstraining: 5 jongeren (initieel 8 inschrijvingen)

Daarnaast bereikte het project ook enkele scholen, CLB's, hulpverleningsorganisaties die actief zijn in de gemeente Malle. Even een kort overzicht:

- Vijf scholen en concreet 14 leerkrachten/leerlingenbegeleiders vanuit deze scholen
- Twee CLB's en concreet 10-tal medewerkers
- Ellen Van Dun van SAAMO
- Twee JAC-medewerkers
- Achttal toezichters (zowel West als Oost)
- JH Malmejo en Babylon

Onderstaande grafiek geeft weer hoeveel jongeren de vormingswerkers bereikten tijdens de zomermaanden juli en augustus 2022.

Tijdens deze zomermaanden werden er heel wat activiteiten georganiseerd, zoals bv. pannaveld, voetbal, weerballonnengevecht, spikeball, BBQ, sportactiviteiten, ...

Gedurende het kalenderjaar 2022 bereikten de vormingswerkers 192 jongeren in Malle. Daarvan zijn 189 jongeren tussen de 12 en 18 jaar, en 3 daarvan zijn ouder dan 18 jaar. De vormingswerkers bereikten 84 jongens en 58 meisjes.

De leden van de **werkgroep mentaal welzijn** hebben nauwe contacten met de medewerkers van Kruispunt Voorkempen, Arktos en Overkop wat maakt dat er regelmatig uitwisseling en terugkoppeling is.

Warme Williamhuis Schilde:

In het Warme Williamhuis in Schilde kan jeugd tussen 0 en 24 jaar terecht om na de schooluren tot rust te komen, te gamen, te studeren... of om over hun emoties te praten. Op een laagdrempelige manier kunnen jongeren hier eens een babbeltje komen doen. Het mentale welzijn van de jeugd draagt het lokale bestuur Schilde hoog in het vaandel.

Meer en meer kinderen of jongeren verkeren in een complexe opvoedingssituatie. Niet iedereen heeft een aanspreekpunt binnen het gezin of durft de stap zetten over moeilijke thema's te praten. In het Warme Williamhuis kan de jeugd een babbeltje doen en raad vragen aan iemand van de gemeente waar ze een vertrouwensband mee hebben opgebouwd.

Dit is slechts een greep uit het aanbod aan **ontmoetingsplaatsen** voor burgers van alle leeftijden uit ELZ Voorkempen die we graag in de kijker willen zetten.

We plaatsen hierin steeds de meest kwetsbare burger centraal.

In 2023 werken we aan meer naambekendheid van deze initiatieven voor burgers en zorgverleners in onze zone.

Erkend VAPH-voorzieningen in Ranst:

- Leef
- Zevenbergen

Opvangcentrum Ranst

In Ranst (Broechem) is er een opvangcentrum voor verzoekers om internationale bescherming die rechtstreeks worden beheerd door Fedasil. Het is een open opvangcentrum dat plaats kan bieden aan zo'n 370 verzoekers. Het opvangcentrum voorziet naast de dagelijkse basisbehoeften (zoals onderdak, voedsel en kledij) ook sociale, juridische en medische bijstand. Bovendien organiseert het centrum verschillende activiteiten en opleidingen voor de bewoners en werkt het regelmatig samen met organisaties en verenigingen uit de buurt om activiteiten te organiseren voor buurtbewoners. (Bron: Fedasil).

Wereld-Delen (Knoesels)

Lokale vereniging met zetel in Ranst die zich inzet voor de lokale burgers met minder financiële mogelijkheden.

Veerkracht dorp in Broechem

Een dorp is niet alleen een plek waar we wonen, we gaan er ook werken, naar school, we doen er boodschappen, we gaan er sporten of ontspannen, we groeien er op en worden er oud, we ontmoeten er vrienden, familie en buren, we rijden er doorheen of fietsen er naartoe. Onze dorpen zijn aan het veranderen, en dat biedt zowel kansen als nieuwe uitdagingen. Ken jij je buren (nog)? Kan je in je dorp terecht voor de basisaankopen, voor vrijetijdsactiviteiten, of voor de zorg die je nodig hebt? Voel je je thuis in je dorp? Bij het project 'Veerkrachtige dorpen' wordt een traject op maat uitgewerkt, waarbij steeds het doel is de veerkracht van het dorp te vergroten. Het project is een samenwerking van Provincie Antwerpen, RURANT vzw en het innovatiesteunpunt.

2.3.2.5. Zorg- en welzijnsaanbod tweede lijn in ELZ Voorkempen:

-Algemeen ziekenhuis Voorkempen

-Psychiatrisch centrum Bethanië

2.4. TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELINGEN

We vermelden hier graag de **vernieuwde sociale kaart**.

<https://www.desocialekaart.be/>

Alle zorg op één handige plek! Dat blijft de missie van de Vlaamse Sociale Kaart.

De Vlaamse Sociale Kaart wil elke burger en professional informeren over het zorg- en welzijnsaanbod in Vlaanderen en Brussel. De vernieuwde site zal het toelaten om als zorg- of welzijnsprofessional vlot de eigen gegevens te updaten.

ELZ Voorkempen zal via de nieuwsbrief, website en andere sociale media zorg- en hulpverleners sensibiliseren en promo voeren om de gegevens op de sociale kaart up-to-date te houden.

3/ KWALITATIEVE DATA

1/ Uit de **denkdag Crisis en eenzaamheid** op 29/04/2022 met zorg- hulpverleners, lokale besturen, onderwijs,... georganiseerd als vervolg op de ronde tafelgesprekken tijdens de Algemene vergadering van 19/10/2021 kwamen de volgende noden:

Agenda 29/04/2022

9u 9.30u 9.45u 10.35u 10.55u 11.45u 12.00u	Welkom Aanvang Verwelkoming en korte toelichting (Lavinia Vervecken, Bethanie) Ronde tafelgesprekken (deel 1) Pauze (20') Ronde tafelgesprekken (deel 2) Afsluiting Broodjeslunch en netwerkmoment
--	--

Inschrijving kan tot en met 22/04/2022
via [deze link](#).

Accreditatie voor artsen is aangevraagd.

EERSTELIJNSZONE
VOORKEMPEN

NETWERK- EN DENKMOMENT MENTAAL WEZIJN
CRISIS EN EENZAAMHEID
29 april 2022

Dit denkmoment, georganiseerd door de Eerstelijnszone Voorkempen (ELZ), is een vervolg op de ronde tafelgesprekken tijdens de Algemene Vergadering (19/10/21). Daar hebben we een aantal thema's rond mentaal welzijn in onze zone ruimer belicht. We focussen ons tijdens dit netwerkmoment op twee thema's: **crisis en eenzaamheid bij jongeren, volwassenen en ouderen** en richten ons tot **zorg- en hulpverleners in onze zone die rechtstreeks in contact staan met deze doelgroep**.

Samen met jullie willen we de specifieke noden rond crisis en eenzaamheid in onze ELZ in kaart brengen, verbinding leggen tussen de verschillende partners en de zorgverleners in het werkveld en ons verdiepen hoe we de doelgroep best kunnen bijstaan. De conclusies en acties die voortvloeien uit de ronde tafelgesprekken nemen we mee naar de werkgroep mentaal welbevinden en zullen teruggekoppeld worden naar de deelnemers en naar de Algemene Vergadering van ELZ Voorkempen.

Wat nemen we als werkgroep mee voor de burgers in onze zone, opgedeeld in de volgende doelgroepen:

Ouderen:

Wegwijs maken in de hulpverlening (digitalisering, ...)

Mogelijkheid van een 'Open seniorenhuis' (in verbondenheid met ELZ, een inlooplek, ontmoetingsplek voor weduwen, vormingen digitalisering, niet gelinkt aan een WZC, door vrijwilligers,...)

Volwassenen:

Verdoken eenzaamheid, ook bij de niet kwetsbare burgers.

Waar kan de gewone eenzame mens zonder specifieke problematiek terecht?

Jongeren

Inzetten op preventie, vroeg detectie, meer sociaal vaardigheid.

Op deze denkdag volgt een terugkoppeling op 29/11/2022. We willen graag samen nadenken over een aantal topics die uit het denkmoment gekomen zijn en vooruitdenken over een volgende denkdag in het voorjaar van 2023.

2/ Uit de rondetafelgesprekken met de bestuurders van ELZ Voorkempen op 14/06/2022 rond **'Preventie op het niveau van een Eerstelijnszone'** komt naar voor dat:

- er in onze zone al heel veel is op het gebied van preventie (inventarisering)
- goede afstemming tussen de verschillende partners, organisaties belangrijk is
- we preventie ruimer willen bekijken dan enkel het medische, ook het mentaal welzijn, het sociale, ... willen we meenemen.

Er werd een oproep gedaan naar kandidaten voor deze werkgroep, we komen voor de eerste keer samen op 03/10/2022.

3/ In het kader van de werkgroep Kwetsbare doelgroep, mondzorg (15-24 jaar) werd een bevraging gedaan in de tweede graad van middelbare school VTI Zandhoven op 14/01/2022:

De inbreng van jongeren is van kapitaal belang om ons project te doen slagen.

Een greep uit hun suggesties:

- Schoolplatform voor ouders via facebook pagina: ouders op de hoogte brengen en houden is belangrijk
- Sociale media, influencers en YouTube
- Sporters met de link naar algemene gezondheid en invloed op sportprestaties door getuigenissen
- Face to face iets zeggen over bv slechte adem
- Duidelijke leeftijdsgroepen maken
- Een 'trend' lanceren
- Liedje van 2 minuten om te poetsen
- Ervaringsdeskundigen aan het woord laten
- Filmpje maken
- Herhaling zeer belangrijk
- Niet te wetenschappelijk
- Standup comedian
- Water drinken promoten.
- Iets doen in de alcoholvrije maand

De leerlingen zijn een belangrijke partner in dit project!

We gaan met de werkgroep verder aan de slag om te bekijken hoe we de doelgroep (werkenden, werkzoekenden, schoolgaande jeugd, jonge ouders,...) kunnen bereiken en sensibiliseren om meer aandacht te besteden aan een goede mondhygiëne.

In 2023 willen we graag de **noden rond zelfzorg en veerkracht bij formele en informele zorgverleners in ELZ Voorkempen in kaart brengen.**

We organiseren met de werkgroep mentaal welzijn een netwerk- en denkmoment **'Zelfzorg en**

veerkracht voor formele en informele zorgverlener' en werken aan de hand van ronde tafelgesprekken rond volgende thema's:

- Mantelzorg
- Zelfzorg formele zorgverleners
- Zelfzorg informele zorgverleners
- Buddywerking
- Zorg / Veerkracht rond de formele context jongeren.
- Ouderen mantelzorgers

4/ ALGEMENE CONCLUSIE

ELZ Voorkempen is een landelijke regio wat maakt dat hulp- en zorginstanties vaak moeilijker bereikbaar zijn dan in stedelijke regio's. Het aanbod van het openbaar vervoer is vaak niet voldoende om zowel binnen als buiten de zone vlot tot bij de hulpinstanties te geraken. Burgers wonen bovendien vaak meer afgelegen en leven meer geïsoleerd.

De combinatie van een oudere bevolking, een hoge grijze druk, een lage bevolkingsdichtheid, vaak afgelegen woningen en openbaar vervoer dat niet overal even goed bereikbaar is, verhoogt ongetwijfeld het risico op vereenzaming, individualisering en lagere buurtbetrokkenheid voor kwetsbare mensen. Mensen staan de laatste tijd veel meer als individu en minder als groep in de samenleving.

Ondanks het kleiner aantal jongeren woonachtig in de zone in vergelijking met het Vlaamse Gewest vertoeven er toch veel jongeren door het groot aantal middelbare scholen op het grondgebied. Ook deze kwetsbare doelgroep schuiven we naar voren in onze actieplannen.

We zullen keuzes moeten maken in de brede waaier aan mogelijke doelen voor de kwetsbare doelgroep ouderen en de specifieke doelgroep jongeren, rekening houdend met het voorziene budget voor een Eerstelijnszone.

We streven naar meer bekendheid van het zorg- en welzijnslandschap in de zone bij zorg- en hulpverleners en bij de burgers.

Ook in 2023 willen we verder samen werken met de werkgroepen aan de ingediende actieplannen:

- 1/ Werkgroep kwetsbare doelgroep, mondzorg
- 2/ Werkgroep Geïntegreerd breed onthaal (GBO)
- 3/ Werkgroep Bewegen-Op-Verwijzing (BOV)
- 4/ Werkgroep mentaal welbevinden/conventie psychologische zorg/IDECA (Integrated Depression Care)
- 5/ Werkgroep Perinataal zorgpad (Born in Belgium)
- 6/ Werkgroep: Preventie op het niveau van een Eerstelijnszone

De projecten Halt2diabetes in samenwerking met de Diabetes Liga en Ontslagmanagement (opname en ontslag ziekenhuis) in samenwerking met AZ Voorkempen (Malle) zijn opgestart en zullen tevens verdergezet worden in 2023.

Op de website <https://www.eerstelijnszone.be/elz-voorkempen-werkgroepen-en-projecten> kan men meer info vinden over de werkgroepen en projecten in ELZ Voorkempen.

BIJLAGES

Bijlage 1: Rapport provincie in cijfers

Bijlage 2: Wetenschappelijk dossier diabetespreventie

Bijlage 3: Rapport Op Snee